लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

निस्दि गाउँपालिका, पाल्पा

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

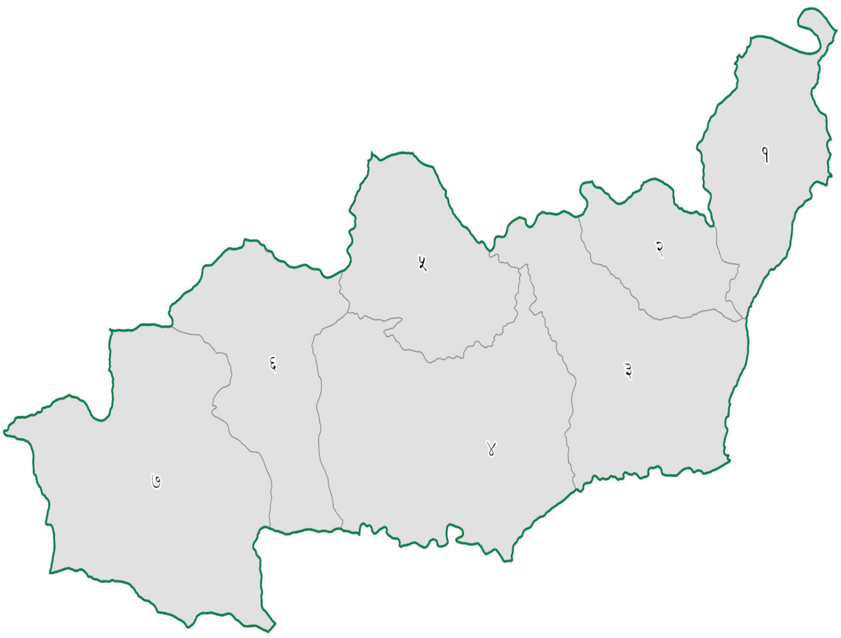

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

निस्दि गाउँपालिका, पाल्पा

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता
(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)
महालेखापरीक्षक

२०८२ वैशाख

प.सं.:2081/82 मिति : २०८२-२-८

च.न.:FAR/2080-81/LOC/361

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री अध्यक्षज्यू,

निस्दी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,

पाल्पा।

कैफियतसहितको राय

हामीले यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ ।

कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

१. गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । पालिकाले पेश गरेको प्राप्ती र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प. फा. नं. २७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त भएको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.८ करोड ४६ लाख ५९ हजार

र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु.१३ लाख ५५ हजार, एकिकृत स्वास्थ्य पुर्वाधार विकास कार्यक्रम को रु.५ करोड २० लाख १२ हजार समेत गरी रु.१३ करोड ८० लाख २६ हजार एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदनमा समावेस गरेको छैन।

२. यस गाउँपालिकाको रु.१ अर्व ३३ करोड ८३ लाख २० हजार लेखापरीक्षण गरिएकोमा रू.६ करोड ६५ लाख ५४ हजार बेरुजू देखिएको छ। सो सम्बन्धमा रु.३ करोड ८८ लाख ३२ हजारको प्रतिक्रिया उपर कारबाही भई बाँकी बेरुजु रु.२ करोड ७७ लाख २२ हजार मध्ये असुल गर्नुपर्ने रू.२ लाख ५७ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू.९१ लाख २५ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.९५ लाख ४ हजार र पेस्की बाँकी रु.८८ लाख ३६ हजार रहेको छ। पालिकाको गत वर्षसम्म रु.१५ करोड ८९ लाख २५ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु.१८ करोड ६६ लाख ४७ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ ।

३. गाउँपालिकाको आ.व. ०८०/८१ मा वित्तीय विवरणमा समावेश हुनु पर्नेमा अन्तर सरकारी हस्तान्तरण तर्फको निकासा खर्च समावेश नगरेकोले, वित्तीय विवरणमा हिसाब फरक परेको, लेखानीति तथा टिप्पणीमा खुलासा गर्नुपर्नेमा सम्पत्ति तर्फको खुलासा नगरेको अवस्था रहेको छ । लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने निस्दि गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि स्वीकृत आचारसंहिता अनुसार हामीले काम गरेका छौँ।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

अन्य बेहोरा

यस निस्दी गाउँपालिकाको लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्यअनुसार असुली नभएको, कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपूर्ति नभएका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा असर परेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, वितरणमुखी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका बेहोरा यस लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएको छ ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन को जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ । त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटीका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरूपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी निस्दि गाउँपालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ। गाउँकार्यपालिका, गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(नारायण एम.सी.)

नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु (रु. हजारमा)

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्र्यौट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नुपर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
६९	३७	६६५५४	०	११	३८८३२	०	६९	२६	२७७२२	२५७	९५०४	९१२५	०	०	१८६२९	८८३६

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति (रु. हजारमा)

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
पाल्पा	१५८९२५	०	०	१५८९२५	०	२७७२२	१८६६४७

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८०/८१	३३	विद्यालयलाई पुस्तकालय व्यवस्थापन	१३,००,०००
२	२०८०/८१	३१	ल्याब व्यवस्थापन	१९,५०,०००
३	२०८०/८१	७०	भरपाइ नभएको	६५,०७०

४	२०८०/८१	६४	पेश्की बाँकी	३,५५,१७,०००
			जम्मा	३,८८,३२,०७२

लेखापरीक्षण बक्यौताको विवरण

कार्यालय कोड	कार्यालयको नाम
यसबर्ष पालिकाको लेखापरीक्षण बक्यौता नरहेको ।	

(८०५५०५०२३०० - निस्दि गाउँपालिका, पाल्पा)

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :-स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह—अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ। यस पालिकामा ७ वडा, १९४.५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा १८१२० जनसंख्या रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/ ८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हुनेछ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/ ८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८१ ।८। ६ देखि २०८१ ।८।६ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको आय-व्ययतर्फ रु.१ अरव ३३ करोड ८३ लाख २० हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची — २ मा संलग्न छ ।

२ **वित्तीय प्रतिवेदन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम यस पालिकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा सहायता समेत स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीबाट तयार भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को वित्तीय प्रतिवेदन देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क) सुत्रको २७० अनुसारको आर्थिक विवरण

प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन(बजेट र गैरबजेट निकाय)				
विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार		गत आ.ब. को कारोबार	
	नगद	जम्मा	नगद	जम्मा
राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति				
कर	८,७६,६५,१४३.८५	८,७६,६५,१४३.८५	८,२३,४०,१८५.५३	८,२३,४०,१८५.५३
अनुदान	३७,९६,४६,५९६.७२	३७,९६,४६,५९६.७२	४०,०८,९६,३११.२०	४०,०८,९६,३११.२०
अन्यराजस्व	३,२७,८५,१५७.४५	३,२७,८५,१५७.४५	७,५२,६९,०५७.८४	७,५२,६९,०५७.८४
विविधप्राप्ति	४,५७,३६३.६३	४,५७,३६३.६३	१६,३०,७०३.७८	१६,३०,७०३.७८
कुलजम्मा प्राप्ति	५०,०५,५४,२६१.६५	५०,०५,५४,२६१.६५	५६,०१,३६,२५८.३५	५६,०१,३६,२५८.३५
चालु	३७,४२,००,६५०.३६	३७,४२,००,६५०.३६	३६,१६,१५,८८०.९९	३६,१६,१५,८८०.९९
पारिश्रमिक / सुविधा	२५,९१,८७,४३३.९८	२५,९१,८७,४३३.९८	२५,६०,५८,३३८.८९	२५,६०,५८,३३८.८९
मालसामानतथा सेवाको उपयोग	११,३०,४८,६९४.३८	११,३०,४८,६९४.३८	१०,२६,३१,१२५.१०	१०,२६,३१,१२५.१०
सहायता (Subsidy)	०	०	१,२९,४८२.००	१,२९,४८२.००
सामाजिकसुरक्षा	४,९९,०००.००	४,९९,०००.००	१३,७५,०००.००	१३,७५,०००.००
अन्यखर्च	१४,६५,५२२.००	१४,६५,५२२.००	१४,२१,९३५.००	१४,२१,९३५.००
पूंजीगत	१७,३५,२०,८७०.००	१७,३५,२०,८७०.००	२१,८७,०३,०९२.९९	२१,८७,०३,०९२.९९
भवनतथा संरचना	४,४७,६३,७६९.००	४,४७,६३,७६९.००	७,१७,७१,३१९.००	७,१७,७१,३१९.००
सवारीसाधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	६५,८२,०८६.००	६५,८२,०८६.००	१,५४,३०,७३०.००	१,५४,३०,७३०.००
अन्यपूँजीगत खर्च	२४,०९,१९३.००	२४,०९,१९३.००	२,२५,३२,१५३.९९	२,२५,३२,१५३.९९
सार्वजनिकनिर्माण	११,७२,२०,०४८.००	११,७२,२०,०४८.००	१०,८४,८१,९५०.००	१०,८४,८१,९५०.००
निर्मितसरचनाकोसुधार खर्च	२३,४५,७७४.००	२३,४५,७७४.००	०	०
पूँजीगतसुधार खर्च	२,००,०००.००	२,००,०००.००	४,८६,९४०.००	४,८६,९४०.००
कुलजम्मा भुक्तानी	५४,७७,२१,५२०.३६	५४,७७,२१,५२०.३६	५८,०३,१८,९७३.९८	५८,०३,१८,९७३.९८
बचत /कमी	(४,७१,६७,२५८.७१)	(४,७१,६७,२५८.७१)	(२,०१,८२,७१५.६३)	(२,०१,८२,७१५.६३)
धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दात	९,२७,९१८.९८	९,२७,९१८.९८	३५,६७,०७५.५०	३५,६७,०७५.५०
कट्टीरकम भुक्तानी/ दाखिला गर्न बाकी			-८००.	-८००.
यसआ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात	(४,६२,३९,३३९.७३)	(४,६२,३९,३३९.७३)	(१,६६,१५,६४०.१३)	(१,६६,१५,६४०.१३)
गतआ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	१२,१४,९२,६९४.९३	१२,१४,९२,६९४.९३	१३,८१,०८,३३५.०६	१३,८१,०८,३३५.०६
विनिमयनाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन				
आ.व.अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात	७,५२,५३,३५५.२०	७,५२,५३,३५५.२०	१२,१४,९२,६९४.९३	१२,१४,९२,६९४.९३

ख) संघिय सरकार र प्रदेश सरकार तर्फको **C-GAS** मार्फत आम्दानी र खर्चको आय व्यय विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

सि.नं	आयतर्फ		सि.नं	व्ययतर्फ	
	विवरण	रकम		विवरण	रकम
१	सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण	८४६५९३०२	१	सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण	८४६५९३०२
२	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	१३५५०००	२	मृगौला डाइलासिस क्यान्सर र पक्षघातका विरामिलाइ मासिक भत्ता	१३५५०००
३	एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधारविकास कार्यक्रम	५२०११७३२	३	एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधारविकास कार्यक्रम	५२०११७३२
	जम्मा	१३८०२६०३४		**जम्मा**	१३८०२६०३४

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

३ **वित्तीय विवरणको यथार्थताः**

पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कनको गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। स्थानीय तहको वित्तीय विवरण स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्छ। तर पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. ८४६४९३०२।- र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु.१३५५०००।– एकिकृत स्वास्थ्य पुर्वाधार विकास कार्यक्रम को रु.५२०११७३२।- समेत गरी रु. १३८०२६०३४।- एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदनमा समावेस गरेको छैन। तसर्थ पालिकामा हुने सवै आर्थिक कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

४ **आवधिक योजनाः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विकासका लागि आवधिक योजना बनाई लागू गर्नेमा यस पालिकाले आवधिक योजना तयार गरेको छैन । आवधिक योजना नहुँदा पालिकाले वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दा आवधिक योजनाका दीर्घकालीन विषयलाई भन्दा सालवसाली विषयहरुलाई समावेश गरेको देखिन्छ । स्थानीय तहको समग्र विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ ।

५ **बजेट सीमा निर्धारण समिति :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले समितिको गठन गरेको छैन । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

६ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन

नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

७ **आय अनुमानः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रु. २८६५००००।-प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ मा रु.१३८६९२६७।-अर्थात अनुमान भन्दा ५२ प्रतिशत घटी आय प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ । यस कार्यालयले पछिल्लो दुई आर्थिक वर्षमा असूल गरेको राजश्वको स्थिति निम्न अनुसार रहेको अभिलेख दिएको छ । यसरि पछिल्ला बर्षहरूमा राजश्वमा कमि आएको पालिकाले जनाएको छ। बिज्ञापन कर,कवाडी शुल्क, नक्सापास दस्तुर ,मनोरञ्जन शुल्क असूल हुने गरेको नदेखिएकोले राजश्वको क्षेत्र तथा दायरा फराकिलो र अनुमानयोग्य बनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

क्र सं.	संकेत	राजस्व शीर्षक	आ.व.२०७९/८० राजस्व संकलन	आ.व.२०८०/८१ राजस्व रकम	बढी/ घटी रकम
१	११३१३	सम्पती कर	२५,०००.००	९८,२५७.००	७३,२५७.००
२	११३१४	भुमिकर/मालपोत	७,३५,०००.००	७,७०,७६७.००	३५,७६७.००
३	११३१७	वहाल कर	१,५०,०००.००	१,९५,९१०.००	४५,९१०.००
४	११६३२	अखेटोपहारमा लाग्ने कर	२०,०००.००	४५०.००	१९,५५०.००
५	१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको वहाल	५०,०००.००	३४०.००	४९,६६०.००
६	१४१५९	अन्य स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	१९८०४७५८.७८	१२१४०.००	१२१४०.००
७	१४१९१	पर्यटन शुल्क	१,५०,०००.००	५३,४०५.००	९६,५९५.००
८	१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	८,००,०००.००	२,८७५.००	७,९७,१२५.००
९	१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	१,००,०००.००	१३,२००.००	८६,८००.००
१०	१४२२४	परीक्षा शुल्क	९०,०००.००	१२,५००.००	७७,५००.००
११	१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१,००,०००.००	१,२१,२४६.३७	२१,२४६.३७
१२	१४२४३	सिफारिश दस्तुर	९,००,०००.००	८,४५,७६०.००	५४,२४०.००
१३	१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२,००,०००.००	५,९४,४५३.००	३,९४,४५३.००
१४	१४२६५	अन्य क्षेत्रको आय	१०,०००.००	१२,५००.००	८७,५००.००
१५	१४२४३	सिफारिश दस्तुर	९,००,०००.००	८,४५,७६०.००	५४,२४०.००
१६	१४३१३	धरौटी सदरस्याहा	५०,०००.००	०.००	५०,०००.००
१७	१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२,००,०००.००	५,९४,४५३.००	३,९४,४५३.००
१८	१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	०.००	२३,०००.००	२३,०००.००
१९	१४२४९	अन्य दस्तुर	०.००	७४,६१५.००	७४,६१५.००
२०	१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०.००	४९,५१८.००	४९,५१८.००
२१	१४२६३	जलस्रोत दस्तुर	०.००	२००.००	२००.००
२२	१४२६५	अन्य क्षेत्रको आय	१०,०००.००	८२,०९,२३९.००	८१,९९,२३९.००
२३	१४३११	न्यायिक दण्ड जरिवान जफत	०.००	३५.००	३५.००
२४	१४३११				३५.००
२५	१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना	१,००,०००.००	९८५.००	९९,०१५.००
२६	१४५११	बीमा दावी जफत	०.००	२००.००	२००.००
२७	१४५२१	प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	२०,००,०००.००	२२,५०,०००.००	२,५०,०००.००
२८	१४५२९	अन्य राजस्व	४,५०,०००.००	४३,९५०.००	४,०६,०५०.००
२९	१४६११	व्यवसाय कर	१,००,०००.००	७४,६१५.००	२५,३८५.००

३०	१५१११	बेरूजू	५०,०००.००	४९,५१८.००	४८१.२
३१	१४२२१	न्यायिक दस्तुर	०.००	१,१००.००	१,१००.००
३२	१४२११	कृषि उत्पादनको बिक्री	०.००	३,९९८.००	३,९९८.००
३३	११६९१	अन्य कर	०.००	४,७६०.००	४,७६०.००
३४	११६३१	कृषि तथा पशुजन्य	०.००	१२,१४०.००	१२,१४०.००
३५.	११६११	व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	०.००	८,२१०.००	८,२१०.००
		जम्मा	**२७५८१४१८**	**१३८६९५३७**	**१३७११८८०**

यसरि माथि उल्लेखित तथ्याङ्कको आधारमा आ.ब. २०७९।८० मा भन्दा २०८०।८१ मा १३७११८८०।-राजस्व कम असुली भएको देखिन्छ । पालीकाले राजस्वको मुख्य स्रोत चुन ढुङ्गाको विगतमा भन्दा कम खपत भएको कारण राजश्व असुलीमा कमि भएको जनाएको छ ।राजस्व अनुमानलाई यथार्थपरक बनाउँदै करको दायरामा विस्तार गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

८ आन्तरिक आयः

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
३३७६५६८१७।-	१३८६९२६७।-	४.११

९ योजनाको प्राथमिकीरणः

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ। स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकिकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पानदमुलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दीगो र वातावरणीय संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा निम्नानुसार ७ वडाको लागि वडागत र पालिकास्तरका कुल २२६ योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ।

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	योजना सङ्ख्या	रु.२० लाख माथिका योजना सङ्ख्या	रु.५ लाख देखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्या	रु.५लाख भन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१.	पालिकास्तरीय	१०	४	४	२
२.	वडा स्तरीय	२१६	०	५०	१६२

उपर्युक्त विवरण अनुसार पालिकाले साना योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ। जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट प्रतिफल प्राप्त नहुनाका साथै चालु प्रकृतिक खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ ।त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित योजना मध्ये १९० योजनामात्र कार्यान्वियन भई ३६ योजना कार्यान्वियन हुन सकेको देखिएन । तसर्थ पालिकाले प्रतिफलमुखि र रोजगारी सृजना गर्ने खालका ठूला योजनाहरु पनि कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ।

१० क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थितिः

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८०।८१को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.स	क्षेत्र	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	४१८९०००००	२६२१७२११	६२.५९
२	पूर्वाधार विकास	१७७०९७०००	११८७४९८६९	६७.०६
३	सामाजिक विकास	३८३८२८०००	३३९५५६५८०	८८.४७
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	६६६००००	३८५७१४५	५७.९२
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	७७८९००००	५९३३०७१३	७५.२
	जम्मा	**६८८३६५०००**	**५४७७२१५२०.३६**	**७९.५६**

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक विकास मा सबैभन्दा बढी ८८ प्रतिशत र सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र मा सबै भन्दा घटीमा ५७.९२ प्रतिशत रहेको छ । पालिकाले स्रोतको उच्चतम उपयोग गरि सवै क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्न तर्फ ध्यान दिन जरुरी छ ।

११ खर्च बिश्लेषणः

पालिकाले यसवर्ष कुल आन्तिरक आयबाट रु.१३८६९२६७।-राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रु. ४८६६२००८३।–र अन्य समेत रु. ६१२६००८६२।-आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु. ३७४२००६५०।-र पूँजिगत तर्फ रु. १७३५२०८७०।-समेत रु.५४७७२१५२०।-खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा २३ प्रतिशत रहेको छ । यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रु. ७२५१ ८६५।-खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ५२.२८ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ३४.५४ प्रतिशत चालु र १३.८९ प्रतिशतमात्र पूँजिगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

१२ लक्ष्य प्रगतिः

आर्थिक कार्यविधि तथा वितिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३५ बमोजिम स्वीकृत भएको कार्यक्रममा त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई पेश गर्नुपर्ने र त्रैमासिक कार्य लक्ष्य तथा कर्यक्रम बमोजिम कार्य सम्पादन गरी कर्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले सञ्चालन गरेका स्थानीय स्तर, जिल्ला तथा केन्द्रीय स्तरका योजनाको नियम बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगति विवरण तयार गरेको देखिएन । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार खर्च तथा प्रगति स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

कार्यक्रम/योजना	कुल कार्यक्रम	वार्षिक प्रगति स्थिति				
		शून्य प्रगति	२५%सम्म प्रगति	५०% सम्म प्रगति	७५% सम्म प्रगति	७५ भन्दा माथि
कार्यक्रम संख्या	३१६	२१	५	२	१२	२३५

शुन्य प्रगति र कम प्रगति भएका योजनाहरुमा स्रोत अभाव,निर्माण व्यावसायि बाट भएको ढिलाई,जग्गा विवाद लागायतको कारण कारण देखाईए तापनि कार्यान्वयन पक्ष प्रभावकारी बनाई सन्तोषजनक प्रगति हासिल गर्नुपर्दछ । साथै वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप आषाढमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

१३ योजना तथा वजेट कार्यान्वयनः

यस योजना तथा बजेटमा देखिएका प्रमुख व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन:

• अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा पालिकाले मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा

पालिकाले सो बमोजिमको मध्यकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको छैन। साथै दीगो विकासको लक्ष्यलाई स्थानीय तहमा आन्तरिकीकरण गर्न आवधिक योजना तयार गरी लागू गरेको समेत छैन।

• सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ अनुसार रु. १० करोड भन्दा बढी रकमको वस्तु, निर्माण, परामर्श लगायत खरिद गर्दा खरिद गुरुयोजना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले रु. १७ करोड ३५ लाखको खरिद गुरुयोजना बेगर गरेको छ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ तथा पालिकाको विनियोजन ऐन,२०७८ को दफा २ अनुसार यस वर्ष थपघट समेत कार्यपालिकाको निर्णयबाट रु.२ करोड ८२ लाख ८८ हजार मिति २०८०।९।२६ मा रकमान्तर गरेको छ। उक्त रकम वजेटको तुलनामा ३.३८ प्रतिशत हुन्छ। आर्थिक वर्षको अन्तमा रकमान्तर गर्ने परिपाटीमा सुधार भएको पाइएन। साथै रकमान्तर गरेको रकम मध्ये २ योजनामा रु. २८०००००।-खर्च गरेको छैन।

कार्यक्रम, वजेट तर्जुमा र कार्यान्वियनलाई व्यवस्थित गरी रकमान्तर गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

१४ **चौमासिक खर्चः**

कार्यालयको लागि स्विकृत वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम अनुसार प्रत्येक चौमासिकमा खर्च गर्ने वजेटको अनुमान गरिएको र सोही बमोजिम खर्च गर्नुपर्नेमा कार्यालयले कुल पुँजिगत खर्चको तुलनामा प्रथम चौमासिकमा ६९.१७ र दोस्रो चौमासिकमा ८.०६ प्रतिशत, तथा तेस्रो चौमासिकमा ६४.५५ प्रतिशत खर्च गरेको देखिन्छ । कुल खर्चको तुलनामा आषाढ महिनामा मात्र ३३.५ प्रतिशत खर्च गरेको छ । त्रैमासिक खर्च निम्नानुसार रहेको छ।

क्र.स	**बजेट**	**कुल खर्च**	**चौमासिक खर्च**			
			प्रथम चौमासिक	**दोस्रो चौमासिक**	**तेश्रो चौमासिक**	**आषाढ महिनाको खर्च**
१	पूँजिगत खर्चतर्फ	१७३५२०८७०।-	१४००००००।-	४७५१७६६९ ।-	११२००३२०१।-	५८१३७७९७।-
२	प्रतिशत	६९.१७	८.०६	२७.३८	६४.५५	३३.५

वार्षिक कार्यक्रम अनुसार चौमासिक रुपमा खर्चको प्रकृति हेर्दा कुल खर्चमध्ये तेस्रो चौमासिकमा ६४.५५ प्रतिशत तथा आषाण महिनामा ३३.५ प्रतिशत खर्च भएको देखियो। यसरी आर्थिक बर्षको अन्तमा खर्चको भार बढी हुँदा प्रशासनिक कार्यबोझ बढी हुने, अनुगमन तथा निरीक्षण हुन नसकी कामको गुणस्तर कायम गर्न कठिनाई हुने भएकोले कार्यालयले चौमासिक लक्ष्य अनुसार खर्च व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखियो ।

१५ **आर्थिक सहायताः**

पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नु पर्दछ। तर पालिकाले यो वर्ष मापदण्ड र कार्यविधि तयार नगरी विभिन्न संघसंस्था र व्यक्तिहरुलाई सहयोग लगायत विभिन्न प्रयोजनका लागि रु.११०००००।-आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ। वितरित सहायताको औचित्य पुष्ट्याई गरेको छैन। निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर आर्थिक सहायता वितरण गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।

१६ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागु गरेको पाईएन। यस सम्वन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन:

• पालिकाबाट सञ्चालित आयोजनाको मर्मत सम्भारको लागि मर्मत सम्भार कार्यविधि तर्जुमा गरेको पाइएन ।

• पालिकाले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सक्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरि सोको निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको छैन ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(७) वमोजिम सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सामाजिक परीक्षण गर्नुपर्नेमा उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी भित्रमात्र यस्तो सुनवाई वा परीक्षण सीमित गरेको अवस्था समेत छ।

• आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ को दफा ३३ (४) मा प्रत्येक ३ महिनामा आन्तरिक लेखापरीक्षण गरि सोको

प्रतिवेदन दिनुपर्नेमा आर्थिक वर्ष समाप्त भए पश्चात समेत कर्मचारि अभावमा पालिकाले आन्तरिक लेखापरीक्षण हुन सकेको छैन ।

• ठेक्का वा उपभोक्ताबाट हुने कामको निर्माण सुरु गरेको मिति, लागत अनुमान, सम्पन्न हुने मिति लगायत विस्तृत विवरण देखिने गरी ठेक्का अभिलेख खाता तयार गरेको पाइएन।

• भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ अनुसार भ्रमण/अनुगमन प्रतिवेदन पेश गरेर मात्र भ्रमण अनुगमन भत्ता भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले भ्रमण तथा अनुगमन वापत रु.२५ लाख ७७ हजार खर्च लेखेकोमा अनुगमन प्रतिवेदन पेश गरेको छैन भने भ्रमण उपलब्धिको मूल्याङ्कन गरेको छैन ।

• आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । विविध खर्चतर्फ पालिकाले रू.२४ लाख ४७ हजार खर्च गरेको छ। खर्चको मापदण्ड निर्धारण गरी यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

• पालिकाले कृषि तथा पशुसँग सम्बन्धित सामग्री, लघुउद्यम विकास सम्बन्धी सामग्री तथा अन्य अनुदान वितरण गर्दा लाभग्राहीको पहिचान खुल्ने गरी नागरिकता नम्बर तथा सम्पर्क नम्बर समावेश नगरी नाममात्र उल्लेख गरी भरपाई गराई वितरण गर्ने गरेको देखियो ।

• पालिका भित्रका विद्यालय अनुगमन मापदण्ड तयार गरेको छैन भने अनुगमन समेत गरेको देखिने अभिलेख राखेको छैन।

तसर्थ पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई सुद्दृढ वनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

१७ **जिन्सी निरीक्षणः**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा सोही नियमावलीको नियम ९४, ९५ र ९६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सो को निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा उल्लेखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ ।तर पालिकाले यस वर्ष जिन्सी निरीक्षण गरेको छैन। जसले गर्दा पालिकाको जिन्सीको अवस्था बारे यकिन गर्न सकिएन । नियमावलीको व्यवस्था अनुसार जिन्सी निरीक्षण गराई सोको आधारमा मर्मत सम्भार, लिलामी लगायतका कार्य गरी जिन्सी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

१८ **यन्त्र उपकरण सञ्चालनः**

पालिकामा रहेका यन्त्र उपकरण सञ्चालन गरी पालिकाले इन्धन, चालक पारिश्रमिक र मर्मत खर्च तथा सञ्चालन आय निम्नानुसार रहेको छ। पालिकाले उक्त उपकरण सञ्चालनको लगसिट राखेको छैन र लगानी र आय विश्लेषण समेत गरेको पाइएन।उपकरण संचालन कार्यविधि तयार नगरी पालिकाका पदाधिकारीहरुको मौखिक निर्देशनमा सञ्चालन हुने गरेको पाइयो। यसरी सञ्चालन हुँदा यन्त्र उपकरण सञ्चालन व्यवस्थित हुन सकेको छैन भने आय समेत गणना हुन सक्ने अवस्था रहेको छैन। पालिकाको उपकरणहरु मार्फत प्रदान गरिने सेवा वा सञ्चालनको आय र व्यय व्यवस्थित रुपमा पारदर्शी तवरले अभिलेख राख्नु पर्दछ तथा यस्ता उपकरण सञ्चालन गर्दा लागत लाभ विश्लेषण समेत गर्नुपर्दछ।

क्र.सं.	सामानको विवरण	इन्धन लागत	जनशक्ति लागत	मर्मत लागत	खर्च
१.	जे.सि.वि	२२००००००	४६९३००	१०८४०२३	३७५३३२३

१९ **तलवी प्रतिवेदनः**

लुम्बिनी प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० को दफा ४७ को उप दफा ४ वमोजिम तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ | कार्यालयले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई ३३ कर्मचारीको रु. १६२२९११६।-तलव खर्च लेखेको छ ।तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्दा पाउने भन्दा बढी तलब तथा ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

२० **न्यायिक समिति :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फस्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी नरहेको र

यो वर्ष २ विवाद दर्ता भएकोमा फस्र्यौट भई बाँकी नरहेको । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फस्र्यौट वा कारबाही किनारा गर्दै न्याय सम्पादनलाई अझै प्रभावकारि बनाउनु पर्दछ ।

२१ **कानून र सञ्चालन स्थिति :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वियनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म २८ वटा ऐन, ७ वटा नियमावली, ४५ कार्यविधि ११ निर्देशिका ४ मापदण्ड गरि ९५ वटा कानुन निर्माण गरि राजपत्रमा प्रकाशन गरेको अभिलेखबाट देखिएता पनि कुल १० वटा कानुनहरु कार्यान्वियन भएको पाईएन । तसर्थ आवश्यकताको आधारमा कानुनहरु निर्माण गरि कार्यान्वियनमा ल्याउनु पर्दछ ।

२२ **खर्च वृद्धिः**

तपसिलका चालु प्रकृतिका काम/ खर्च शिर्षकहरुमा गत आर्थिक वर्षको तुलनामा यस आर्थिक वर्षमा खर्च रकम वृद्धि भएको देखिन्छ । कार्यालयले सेवा प्रवाह/कार्यक्षेत्र विस्तार कारणले वृद्धि भएको जानकारी दिएको छ । यस्ता खर्चलाई नियन्त्रणमा राखी मितव्ययीता अपनाउनु पर्दछ ।

सि.नं.	खर्च शिर्षक	२०७९।८० को खर्च	२०८०।८१ को खर्च	वृद्धि/ घटिको कारण
१	करारका कर्मचारीको खर्च	१९५९६८९४	२१६२६९१४	कार्यक्षेत्र/सेवा प्रवहमा विस्तार
२	वैठक भत्ता	२०७८५००	२१४००००	कार्यक्रममा भएको बृद्धि
३	इन्धन	१३४०३४७१	४८८२४१२	सवारि साधनमा बृद्धि
४	मसलन्द	२११६३९१	२११५३२९	खर्च नियन्त्रण
५	विविध	२२२९४५५	२६०९२४५	मुल्य बृद्धि
जम्मा		**२९६२४७११**	**३३३७३९००**	

पालिकाले उल्लेखित खर्चहरुमा नियन्त्रण गर्दै सुशासन सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणमा जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२३ **रकमान्तरः**

एक योजना/शिर्षकवाट रकमान्तर गरी अर्को योजना/शिर्षकमा वजेट थप गर्दा खर्च हुन सक्ने वा नसक्ने पक्षलाई विचार गरी रकमान्तर गर्नु पर्नेमा यस कार्यालयले रकमान्तर थप गरेका तपसिलका योजना कार्यक्रमहरुको वजेट खर्च नभएको देखियो ।

सि.नं.	योजना /कार्यक्रम	खर्च नभएको वजेट
१	वास प्लान तर्जुमा	१८०००००।-
२	छरछरदि ढाक्रेदमार मो.बा.स्तरोन्नति	१०००००।-

पालिकाले वर्षान्तमा रकमान्तर गर्ने तर खर्च नगर्ने परिपाटिलाई नियन्त्रण गर्दै विकास खर्चलाई प्रभावकारी रुपमा परिचालन गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ ।

२४ **न्यानो झोला कार्यक्रमः**

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको आर्थिक वर्ष २०७८।७९ मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शन, २०७८ को दफा १३ (पृष्ठ-१५९) मा प्रसुति संख्याको अनुमान गरी स्वास्थ्यसंस्थाहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावली अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार न्यानोझोला खरिद गरी गुणस्तर परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस

पालिका अन्तर्गतका ७ बर्थिङ सेन्टरमा गत वर्ष ४०० थानको रु.३१६०००।-खरिद गरेकोमा गत वर्ष १३६ जना र यस वर्ष ९७ जना र गरी २३३ मात्र प्रसुति भएको अभिलेखबाट देखिन्छ । पालिकाको भण्डारमा १६७ थान न्यानो झोला मौज्दातमा रहेका छन् । जुन सङ्ख्या दुई वर्षको प्रसुति दरका आधारमा बढी रहेको देखिन्छ । साथै खरिद भएका त्यस्ता झोलाहरु तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परीक्षण गरेको देखिएन । तसर्थ आवश्यकताको विश्लेषण गरी गुणस्तरीय झोला खरिद गर्नुपर्दछ । लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२५ **सहकारी नियमनः**

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, त्रैमासिक वार्षिक प्रतिवेदन पालिकाकामा बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र १९ वटा सहकारी संस्था रहेका छन्। पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS)मा विवरण दाखिला गरेको पाइएन। त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन।जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन। तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

२६ **सामाजिक सुरक्षा :**

सामाजिक सुरक्षा सञ्चचालन कार्यक्रम अन्तर्गत भत्ता वितरण गर्दा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ अनुसार गरिनु पर्दछ । सामाजिक सुरक्षामा यो वर्ष रु. ६७७३१७७५ खर्च भएकोमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन्:-

(क) एम.आइ.एस प्रणालिमा प्रतिवेदनः सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा ३० मा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र वितरण गरिएको भत्ताको चौमासिक तथा वार्षिक विवरण अद्यावधिक गरी नियमावलीको अनुसूची -६ बमोजिमको ढाँचामा तयार गर्नुपर्ने र सेवा प्रदायक मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्ने स्थानिय तहले अनुसूची १२ बमोजिमको ढाँचामा हिसाब मिलानको भुक्तानी प्रतिवेदन प्रणाली मार्फत विभागमा उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। तर कार्यालयको कार्यविधिमा भएको व्यवस्था अनुसार एम.आइ.एस प्रणालीमा प्रतिवेदन गरेको देखिएन ।अतः कार्यविधिमा भएको व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ।

(ख) पारदर्शिताः सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा ३३ मा स्थानीय तहको लाभग्राहीको नाम दर्ता तथा नवीकरण प्रकृया, भत्ताको दर, प्राप्त हुने बैंक, लाभग्राहीले पुरा गर्नुपर्ने प्रकृया जस्ता भत्ता वितरण सम्बन्धि जानकारी स्थानिय सामाजिक संघसंस्था, गैरसरकारी संस्था, सामाजिक परिचालनमा संलग्न संस्था समेतको सहयोग लिएर अनिवार्य रुपमा प्रचार प्रसार गर्नुपर्ने छ । त्यस्ता विषय सम्बन्धि सूचना स्थानीय एफ.एम लगायतका सञ्चार माध्यमहरुबाट प्रचार प्रसार गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने, स्थानिय तहले भुक्तानी गरेको रकम बुझिलिने व्यक्तिको नामावली स्थानिय तहका कार्यालयका अतिरिक्त सम्बन्धित वडा कार्यालयमा समेत सार्वजनिक गर्नुपर्दछ । भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नामावली सम्बन्धित स्थानिय तहको वेवसाइटमा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाको निर्णय पुस्तिका तथा वेवसाईट अवलोकन गर्दा उल्लिखत कार्यहरु भएको पाइएन ।

(ग) भत्ता वितरणको अनुगमनः सामाजिक सुरक्षाभत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा २७ मा मन्त्रालय तथा विभागले सूचक समेत बनाई भत्ता वितरण सम्बन्धि कार्यको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नुपर्ने, प्रदेश सरकारको सम्बन्धित मन्त्रालयले भत्ता वितरण कार्य प्रक्रियाको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्नुपर्ने, कार्यपालिकाको प्रमुखले वा स्थानीय तहका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले भत्ता वितरण कार्य प्रक्रियाको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उक्त कार्य गरेको देखिएन । तसर्थ कार्यविधिमा भएको व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ ।

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ नियम ३० र ४५ बमोजिम फ्रिज तथा फिर्ता नहुने भनी तोकेको बजेट उपशिर्षक बाहेकको बाँकी बजेट निकासा रकम फिर्ता गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको ।

(घ) यस कार्यालयको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण तर्फको प्रथम र द्धितिय त्रैमासिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता बितरण पश्चात बचत हुन

गएको रकम कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयको एकल खाता कोषमा फिर्ता भएको देखिएता पनि तेस्रो र चौथो किस्ताको सामाजिक सुरक्षा भत्ता बितरण भई बाँकी रहेको बास्तबिक रकम कार्यालयको बिवरणमा एकिन हुन सकेन । आगामी दिनमा कार्यालयले हिलो त्रैमासिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण पश्चात आगामी त्रैमासिकको लागि रकम निकाशा माग गर्दा अघिल्लो त्रैमासिकमा बचत हुन गएको वास्तविक रकम को.ले.नि.का. एकलखाता कोषमा फिर्ता गरेर मात्र निकाशा माग गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ ।

(ङ) सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को परिच्छेद ५ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण बैङ्कमार्फत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।यस पालिकाले ४ वटा बैङ्कमार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दै आएको देखिन्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको लागि तयार गरेको विवरणमा एकै नागरिकता नम्बर भएका व्यक्तिलाई एउटै वडामा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको विवरणबाट देखिएको छ । सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन प्रणालीमा विवरण भर्दा एकिन गरेर मात्र विवरण भर्ने तर्फ सम्बन्धित शाखाले ध्यान दिनुपर्दछ । जेष्ठ नागरिक भत्ता फरक फरक खाता नं. मा जम्मा भएता पनि देहायअनुसारको नागरिकता दोहोरिएको पाइएकोले यस तर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

वडा नं.	व्यक्तिको नाम	परिचयपत्र नं.	नागरिकता नं.
१	जग बहादु राना पुनिसरा राना	२००५०३१५१३२३४ २०१००५१०२००२९	४५५ ४५५
३	भागीसरा सुनारी धनिसरा आले	२०११०५०१०४३६८ २००७०५०१०५४०५	१६ १६

२७ **सामाजिक सुरक्षा भत्ता :**

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को परिच्छेद ३ को दफा ११ को उपदफा १ बमोजिम सम्बन्धित स्थानीय तहको अभिलेखबाट नाम हटाउन पर्ने लाभग्राहीको नाम कार्यालय प्रमुखबाट निर्णय गराई प्रणालीबाट लगत कट्टा गरी स्थानीय तहको मूल अभिलेखमा समेत जनाउनुपर्ने उल्लेख गरिएको छ।उपदफा २ मा कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएमा प्रचलित कानून बमोजिमका सूचकले सम्बन्धित स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा त्यस्तो घटना भएको ३५ दिनभित्र घटना दर्ता गराउनुपर्दछ।यसरी घटना दर्ता गर्दा लाभग्राही विवरण समेत अद्यावधिक गरी लगत कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले मृत्यु भएका निम्न व्यक्तिहरुको लगत कट्टा पछिको पनि सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेकोले उक्त रकम असुल गर्नुपर्ने रु

वडा नं.	लाभग्राहीको नाम	परिचयपत्र नं.	लगत कट्टा मिति	सामाजिक सुरक्षा भत्ताको किसिम	गएको भत्ता	जानुपर्ने भत्ता	बढी
१	पर्शु राना	२००७०५०४०७४३९	२०८१।२।३०	जेष्ठ नागरिक भत्ता	१२०००	८०००	४०००
२	गुमी सरा सोती	२००७१०१५१०१८१	२०८०।१२।३०	जेष्ठ नागरिक भत्ता	१२०००	१०६६७	१३३३
५	हुम बहादुर राना	१९८६०२०५००३०१	२०८०।७।११	जेष्ठ नागरिक भत्ता	१२०००	९५४८	२४५२
७	तुल सरी राना	१९९६०२०३०२५५८	२०८१।२।५	जेष्ठ नागरिक भत्ता	१२०००	४६६७	७३३३
८	खुम बहादुर बयम्बु	२००९१२११००९४४	२०८१।१।४	पूर्ण अपाङ्गता भत्ता	११९४०	१०६१३	१३२७
९	केशर वयम्वु	२००८०९०७०२२६८	२०८०।६।२५	जेष्ठ नागरिक भत्ता	४८०००	११३३३	३६६६७
१०	कर्मौती राना	२०१८०२०८०१०८३	२०८१।३।१२	जेष्ठ नागरिक एकल महिला	७९८०	६३८४	१५९६
१०	छामीसरा खन्गाहा	२०१३०२०१०२७४६	२०८०।७।२६	जेष्ठ नागरिक एकल महिला	७९८०	२३०५	५६७५
११	एमसरी राना	२०१८०२२००३०२४	२०८०।५।११	जेष्ठ नागरिक एकल भत्ता	७९८०	९७५	७००५
				जम्मा	**१३१८८०**	**६४४९२**	**६७३८८**
						असुल गर्नुपर्ने	६७,३८८

२८ **स्थानिय भत्ता :**

पालिकाले स्थानिय भत्ता कार्यविधि, २०७८ तर्जुमा गरी प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतलाई आधारभूत तलबको ३० प्रतिशत, स्थाई गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरुलाई आधारभुत तलबको २५ प्रतिशत, पूर्वाधारतर्फका कर्मचारीहरुलाई तलबको २० प्रतिशत, तथा कार्यालयमा कार्यरत जुनसुकै करार कर्मचारी तथा वडा कार्यालयमा कार्यरत जुनसुकै श्रेणीविहिन करारका कर्मचारीहरुलाई आधारभूत तलबको १५ प्रतिशत व्यवस्था गरी ४० लाख बजेट विनियोजन गरेकोमा रु.३२९२५०१।– खर्च लेखेको छ। । दीर्घाकालिन असर पार्ने खर्च गर्दा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२९ **फिल्ड भत्ता :**

अर्थमन्त्रलयबाट जारी तलबमान सम्बन्धी परिपत्रले फिल्ड भत्ताको आधार अनुसार फिल्डमा अर्थात गाउँ गाउँमा बसी काम गर्ने नापी विभागको नापी टोली, जिल्ला कृषि शाखाका जे.टी.ए जस्ता कर्मचारी, तथ्याङ्क विभागका तथ्याङ्क लिने टोली, सहकारी कार्यालयका फिल्डमा काम गर्ने कर्मचारी, विद्यालय निरीक्षक, मा.सि.का, ग्रामीण स्वास्थ कार्यकर्ता, अदालतका तामेलदार, अमिन आदि जस्ता कर्मचारीहरुले फिल्ड भत्ता पाउने र प्रत्येक महिना कम्तीमा १६ दिन फिल्डमा काम गर्न खटिएको अवस्थामा मात्र फिल्ड भत्ता दिइने, फिल्ड भत्ता लिन निजले काम गरेको कार्यक्षेत्रको वडाको अध्यक्षको सिफारीस अनिवार्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले प्राविधिक शाखामा कार्यरत विभिन्न १२ कर्मचारीलाई फिल्डभत्ता वापत रु ६८४५००।-रकम भुक्तानी गरेको छ। पालिकाले यस सम्बन्धमा कर्मचारीहरुलाई उक्त समयमा भ्रमण भत्ता नदिएको जनाएको छ । पालिकाले यस्तो खर्च नियन्त्रण तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

३० **पालिकाबाट थप दिवा खाजा :**

कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिकामा विद्यार्थीको दिवा खाजाको लागि विद्यालय संचालन हुनासाथ दिवा खाजा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने उल्लेख छ।आर्थिक वर्षको शुरुमै शैक्षिक व्यवस्थापन सुचना प्रणालीमा समावेश भएको बाल विकास देखि कक्षा ५ सम्मको विद्यार्थी संख्यालाई आधार मानेर स्थानीय तहले प्रति विद्यार्थी रु.५।-का दरले वार्षिक रुपमा १८० दिनका लागि वजेट व्यवस्था गरी सोही आधारमा पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा विभिन्न ५२ विद्यालयमा दिवा खाजा वापत रु.७७६१०५।- खर्च गरेको छ। साथै कक्षा ६ देखी ८ सम्मको विद्यालयलाई प्रति विद्यार्थि रु.२०।- को दरले गरी पालिकाबाट थप दिवा खाजामा जम्मा रु.५३७८४८५।– भुक्तानी गरेको छ। आन्तरीक श्रोतलाई ध्यानमा राखेर संघिय खर्चहरुसँग दोहोरो नपर्ने गरी पालिकाले गर्ने यस्ता खर्चहरुमा नियन्त्रण गर्दै जानु पर्दछ।

३१ **ल्याब व्यवस्थापन :**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **६५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **६५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **६५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३२ **प्रति विद्यार्थि लागतका आधारमा शिक्षण सिकाई :**

कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका, २०८०।८१ को २.५.१ मा शिक्षण सिकाई सामाग्री तथा BOOk CORNER व्यवस्थापनको लागि प्रति विद्यार्थी लागत अनुदान कक्षा १-५ को लागि रु.१५०।-, शिक्षण सिकाई सामाग्री व्यवस्थापनको लागि प्रति विद्यार्थी लागत अनुदान कक्षा ६-८ को लागि रु.२००।-र कक्षा ९-१० को लागि रु.२००।- का दरले र कक्षा ११ र १२ मा रु.२५०।- का दरले हुने एकमुष्ठ रकम विद्यालय खातामा निकासा दिने र सोहि अनुसार तोकिएको क्रियाकलाप विद्यालयले सम्पन्न गर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यस बर्ष सो कार्यक्रमको लागि शशर्त वजेटको चालु शिर्षकको गो.भौ.६८।०८१।१।२१ बाट विभिन्न विद्यालयलाई रु.१७६३४५०।-खर्च लेखेको पाईयो । कार्यालयले खर्च लेख्दा जनता मा.वि.निस्दि-५,लाई शैक्षिक शत्र २०८०।८१ को IEMIS मा भएको तथ्याङ्कको आधारमा निकासा दिनुपर्ने देखिन्छ । पालिकाले सो विद्यालयलाई रु.७६४४००।-निकासा दिएकोमा ECD देखि कक्षा १२ सम्मको लागि

रु.५९४००।-हुनेमा कक्षा ९-१२ सम्मको प्राविधिक धारको हुने रकम रु.७०५०००।–को सम्वन्धमा पालिकाले तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेको छैन । सो निकासा रकमको भरपाई साथै आधिकारीक प्रमाणित विद्यार्थि विवरण समेत पेश हुनुपर्दछ, रु.

प्रमाण पेश नगरेको	७,०५,०००

३३ विद्यालयलाई पुस्तकालय व्यवस्थापन :

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **६५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **६५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३४ राष्ट्रिय शिक्षा नीतिको पालना :

३४.१ राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६ मा विद्यालय शिक्षालाई गुणस्तरयुक्त बनाउन स्थानीय तहबाटै नियमित अनुगमन, निरीक्षण र सुपरिवेक्षण गरी सार्वजनिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरको मापन गरी अनुगमन मुल्याङ्कन प्रतिवेन सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकाले सार्वजनिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर मापन सम्वन्धि मापदण्ड तयार गरी अनुमगन मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरेको छैन । यस सम्बन्धी निम्नानुसार व्यहोरा रहेका छन् ।

 सार्वजनिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरको मापन मापदण्ड बनाएको छैन ।

 मापदण्ड बमोजिम अनुगमन गरेको छैन ।

 अनुगमन मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरेको छैन ।

 प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको छैन ।

तसर्थ गाउँपालिकाले सार्वजनिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर मापन मापदण्ड तयार गरी अनुमगन मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ ।

३४.२ गाउँपालिकाले बिद्यालय भौतिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम स्वीकृत गरी तयार गर्नुपर्ने, स्वीकृत कार्यक्रम र सम्झौता अनुसार अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने र अनुदान निकासा अनुरुप नै पूर्वाधार निर्माण भए नभएको एकिन गर्नुपर्नेमा बिद्यालय भौतिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम स्वीकृत गरेको छैन । कार्यक्रम स्वीकृत गरी सम्झौता गराई अनुदान उपलब्ध गराउने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

३४.३ राष्ट्रीय शिक्षा नीति, २०७६ मा संघीय सरकारले तर्जुमा गरेको मापदण्ड र कार्यविधिका आधारमा निजी लगानीका विद्यालयहरुको स्थानीय सरकारबाट प्रभावकारी नियमन गरी पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक, शिक्षकको सेवा शर्त तथा सुविधा, शुल्कको सीमाको पालना, आर्थिक कारोबारमा पारदर्शिता र भौतिक पूर्वाधारहरुको स्थिति समेत एकिन गर्न निजी विद्यालय व्यवस्थापन र अनुगमन मापदण्ड निर्धारिण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकाले निजी विद्यालय व्यवस्थापन र अनुगमन मापदण्ड निर्धारण गरी अनुगमन प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको छैन । यस सम्बन्धी थप व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन्

 निजी विद्यालय व्यवस्थापन र अनुगमन मापदण्ड निर्धारण गरेको छैन ।

 मापदण्ड बमोजिम अनुगमन गरेको छैन ।

 निजी विद्यालय शुल्क निर्धारण तोकिए बमोजिम गरेको छैन ।

 शुल्क निर्धारण र त्यसको कार्यान्वयनको अनुगमन गरेको छैन ।

 अनुगमन प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको छैन आदि ।

अतः गाउँपालिकाले विद्यालय व्यवस्थापन र अनुगमन मापदण्ड निर्धारण गरी निजी विद्यालयहरुको अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

३५ **दिवा खाजा :**

३५.१ कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका, ०८०।८१ को ७.१ मा दिवा खाजा कार्यक्रम लागु भएका पहाडि विद्यालयहरुमा कक्षा ५ सम्मका विद्यार्थीहरुलाई प्रति विद्यार्थी दैनिक रु.१५।- का दरले बढिमा १८० दिनको लागि विद्यार्थीको दैनिक हाजिरीको प्रमाणित प्रतिलिपीको आधारमा खातामा निकासा दिनुपर्ने व्यवस्था छ । साथै दोश्रो र तेस्रो त्रैमासिक निकासा दिंदा पहिलो त्रैमासिकमा निकासा दिएको रकमको सदुपयोगको स्थिती समेत हेरेर एवं खाजाको मापदण्ड, गुणस्तर र व्यवस्थापनका नमूनाको समेत आधारमा निकासा दिनुपर्ने उल्लेख छ । तर पालीकाले यस बर्ष दिवा खाजाको लागी विभिन्न ५२ वटा विद्यालयहरुमा गरी जम्मा रु.५१५२०००।-विद्यालयहरुको खातामा निकासा दिएको पाईयो । विद्यालयहरुलाई त्रैमासिक रुपमा निकासा दिई सदुपयोगको स्थिती समेत हेरेर पुनः अर्को किस्ता भुक्तानी दिनुपर्ने तथा दिवा खाजा खुवाएको अनुगमन समेत गरी पालिकाले विद्यालयहरुलाई निकासा दिनुपर्नेमा पालिकाले अनुगमन गरेको अभिलेख प्राप्त भएन । सो सम्वन्धमा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

३५.२ विद्यालयहरुलाई त्रैमासिक रुपमा निकासा दिएको रकम विद्यालयको प्रधानाध्यापक र व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षवाट विद्यार्थिको संख्यात्मक विवरण प्रमाणित गराई स्थानिय तहमा तथ्याङ्क संकलन गरी संख्या यकिन गरी रकमको सदुपयोगको स्थिती समेत हेरेर पुनः अर्को किस्ता भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले विद्यार्थिको संख्यात्मक विवरण विद्यालयको प्रधानाध्यापक र व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षवाट प्रमाणित नगराई केवल प्रधानाध्यापकको मागको आधारमा निकासा दिने गरेको पाईयो । पालिकाले विद्यालयहरुको दिवा खाजाको व्यवस्थापन सम्वन्धी अनुगमन समेत नगरी प्रति विद्यार्थी दैनिक रकमले हुने एकमुष्ठ रकम सम्वन्धित विद्यालयलाई त्रैमासिक किस्तामा मात्रै निकासा गरेको पाईयो । कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकाले तोकेको प्रकृया पुरा गरी निकासा दिने तथा सोको सदुपयोग सम्वन्धमा समेत पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

३५.३ कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका, ०८०।८१ को २.७.११.१ (च) मा विद्यालयले दिवा खाजा व्यवस्था गर्दा बजारबाट खरिद गरिएको जङ्क फुड नखुवाउने, ताजा र पोषिलो दिवा खाजाका लागि उपलब्ध भएसम्म स्थानीय कृषि उपजमा आधारित खाद्यान्न, तरकारी, दुध, दही, माछा-मासु, फलफूल लगायतका सामग्रीहरू स्थानीय कृषकबाट खरिद गर्ने, स्थानीय कृषकसँग खरिद गरिएका खाद्यान्नको परिणाम खुल्ने विवरण र विल भरपाई सुरक्षित रूपमा राख्ने र भएको खर्च विद्यालय व्यवस्थापन समिति वा खाजा व्यवस्थापन उपसमितिबाट अनुमोदन गर्ने व्यवस्था मिलाउने उल्लेख छ । साथै विद्यालयबाट गरिएको दिवा खाजा कार्यक्रमको निरीक्षण अनुगमन स्थानीय तहबाट गर्ने । सबै सामुदायिक विद्यालयमा एक दिवा खाजा अनुगमन निरीक्षण पुस्तिका खडा गर्नुपर्ने र उक्त निरीक्षण पुस्तिकामा सङ्घिय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहका पदाधिकारी एवम् कर्मचारी र निरीक्षण अनुगमनमा खटिएका व्यक्ति ले आफ्नो राय सुझाव उल्लेख गर्ने व्यवस्था रहेकोमा स्थानीय तहबाट अनुगमन गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेको देखिएन । पालिकाले सो सम्वन्धमा समेत ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

३६ **सेनीटरी प्याड खरीद :**

३६.१ सेनिटरी प्याड वितरण तथा व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७६ अनुसारको सेनिटरी प्याडको स्पेशिफिकेशन २४०+-२० mm लम्वाई, ६० बाट ७५mm चौडाई एवं thickness १५ mm +- २ mm को हुनुपर्ने उल्लेख छ । तर पालीकाले रु.१२९२९६७।–को लागत अनुमान तयार गरी शिलवन्दि दरभाउपत्रको माधयमबाट जस्मिन हाईजिन प्रोडक्टबाट प्रति प्याडरु.४२।-का दरले ११०५१ प्याडको गो.भौ.१०३।०८१।३।१३ बाट रु.४६४१६५।-भुक्तानी दिएको छ । यसरी सेनिटरी प्याड वितरण तथा व्यवस्थापन कार्यविधीले तोकेको स्पेशिफिकेशन अनुसार खरीद नगरेकोले कानूनको पालना गरेको नदेखिएकोले यस्तो खरीद रकम रु.४६४१६५।-नियमसम्मत देखिएन, रु.

अनियमित भएको	४,६४,१६५

३६.२ पालीकाले नियमावली तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका, २०८०।८१ को व्यवस्था अनुसार लागत अनुमान तयार गरी गुणस्तर सहितको सेनीटरी प्याड विद्यार्थिहरुलाई उपलव्ध गराउनुपर्ने देखिन्छ । तर पालिकाले खरीद गरेको उल्लेखित ११०५१ सेनिटरी प्याड

जिन्सि खातामा आम्दानी जनाएको तथा बर्षान्तमा विद्यालयलाई बुझाएको जनाएको छ । बार्षिक रूपमा विनियिजित रकम सोहि आर्थिक बर्षको लागि हुनेमा पालिकाले बर्षान्तमा सामान खरीद गरी विद्यालयमा हस्तान्तरण गरेको जनाएकोमा विद्यालयमा सोहि गुणस्तर कायम राख्ने गरी विद्यालयले व्यवस्थापन गर्न सक्ने नसक्नेमा आश्वस्त हुन सकिएन । अतः पालिकाले सम्वन्धित लक्षितवर्गलाई सुविधा उपभोग गर्नेगरी खरिद तथा व्यवस्थापन हुनुपर्दछ ।

३७ **१५ शैया अस्पताल :**

३७.१ पालिकाले गैह्र आवाशिय भवन अन्तर्गत १५ शैया अस्पताल निर्माण कार्यको लागि रु.१६९३२४६२८।-(मू.अ.कर र पिएस समेत) मा २०८३।७।३० सम्म कार्यसम्पन्न गर्नेगरी २०७८।२।३ मा सम्झौता भएको पाईयो । सो निर्माण कार्यको निर्माण सामाग्रीको अभाव, बर्षायाम लगायतको विविध कारणले गर्दा समयमा कार्यसम्पन्न गर्न नसकेको जनाई २०८१।११।२९ सम्मको म्याद थप भएकोमा यसबर्ष चौथो विल गो.भौ.२।०८०।७।२३ बाट रु.१५३६००००।-, पाँचौ विल गो.भौ.८।०८०।९।२१ बाट रु.३०६०५७३९।-तथा छैठौ विल गो.भौ.१४।०८१।३।१४ बाट रु.११७६२३९३।४३ गरी हालसम्म रु.१३९३०६३३९।-को कार्य भई भुक्तानी भएको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन् ।

३७.२ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(५)मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टी गर्ने बिल भरपाई प्रमाण र कागजात संलग्न गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । BOQ को आईटम नं.१५ मा ढुङ्गाको गार्हो लगाउने कार्य १६३९.९८ हुनुपर्नेमा Stone mationary Work for retaining Structure First Phase मा लम्वाई १३०.७ मि. रहेकोमा Stone mationary Work for retaining Structure Second Phase मा लम्वाई १३१.४५ मि. को नापि गरेको कारण सो Stone mationary Wall को परीमाण ३.१५घ.मि.ले बढेर १६४३.१३ भएको पाईयो । यसरी बढी नापि गरी सोहि वरावरको हुने रकम पालिकाले पाँचौ विल गो.भौ.८।०८०।९।२१ बाट बढेको परीमाण ३.१५घ.मि.सहितको भुक्तानी गरेको पाईयो । यसरी बढि नापि परीमाणको प्रति ईकाई दर रु.१००००।–ले हुने रु.३५५९५।–सम्वन्धित निर्माण व्यवसायीलाई बढी भुक्तानी भएकोले उक्त रकम असूल हुनुपर्दछ, रु.

असुल गर्नुपर्ने	३५,५९५

३७.३ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(२) मा निर्माण कार्यको भुक्तानी गर्दा वास्तविक कार्य सम्पादनको प्राविधिक मूल्याङ्कन आधारमा भूक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पाँचौ विल भुक्तानी गर्दा BOQ को आईटम नं.३८ मा जेनेरेटर instellation and testing को नापि किताबमा चढाई रु.१८०८०००।–को समेत भुक्तानी दिएको पाईयो । तर सो जेनेरेटर लेखापरीक्षण सिलसिलामा अनुगमन गर्दा जेनेरेटर जडान गर्ने स्थान समेत तयारी नभएको तथा खरीद गरेको समेत देखिएन । अतः सोको जडान सहितको प्रमाण पेश हुने, रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१८,०८,०००

३७.४ अस्पताल भवनको ठेक्का सम्झौता रु.१६९३२४६२८।-मा भएकोमा अस्पतालको पछाडिपट्टिको भागमा पहिरो जाने जोखिम रहेको कारण BOQ को आईटम नं.१५ मा ढुङ्गाको गार्हो लगाउने कार्य ३१७.३२% ले वृद्धि हुनगई सम्झौता अंक भन्दा रु.१६६०८६३७।२७ बढीको कार्य हुन गएको जनाई कार्यपालिकाको २०८०।९।२ को निर्णयबाट भेरीएसन आदेश स्विकृत गरेको पाईयो । यसरी भेरीएसन पश्चात नयाँ सम्झौता अंक रु.१८५९३३२६६।०७ कायम हुन जाने भनि पालिकाले भेरीएसनको सैद्धान्तिक सहमतिको लागि मन्त्रालयलाई २०८०।९।२१ को च.नं.५८५ बाट पत्राचार भएकोमा सोको सहमति पेश हुन सकेको छैन । लेखापरीक्षण सिलसिलामा अनुगमन गर्दा सो भवन निर्माणस्थलमा भेरीएसन गरी Stone mationary Work for retaining Structure कार्य गरेको भएतापनि अझै पनि जोखिममा रहेको देखिएकोले अस्पताल भवनको DPR तथा स्थान छनौट गर्ने पदाधिकारीहरूलाई समेत जिम्मेवार बनाईनुपर्ने देखिन्छ ।

३८ **कृषी पशु अनुदान :**

कृषी क्षेत्रको रुपान्तरण, कृषी तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसाय प्रवर्धन लगायतका कृषी, पशुपन्छी, बालीनाली, मत्स्य आदि सम्वन्धी अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रमबाट विभिन्न व्यक्ति तथा समूहलाई अनुदान दिएको देखिन्छ।यस्ता कार्यक्रम संघका साथै प्रदेश तथा स्थानीय तह मार्फत तिनका समेत स्रोत साधनको सम्लग्नतामा सञ्चालन गर्न विभिन्न नीति कार्यविधी तथा निर्देशिका नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट समेत तर्जुमा भएको देखिन्छ । सोही बमोजिम लक्षित कृषक वर्गलाई अनुदान वितरण वापत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस वर्ष पालिकावाट ६५७ जनाको लागि रु.२९८२८०७।- खर्च भएको व्यहोरा निम्नानुसार देखिन्छ। यस्ता खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी अनुदान प्राप्त गर्ने कृषकको नाम, ठेगाना र अनुदानको किसिम तथा रकम वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ ।

गो भौ नं र मिति	अनुदानको किसिम	व्यक्ती संख्या	रकम रु.	कैफियत
४९२।२०८१।१।१६	खादर अदुवा खेती विस्तार	४८०	५८२९९७	७५ प्रतिशत अनुदान
४६४।२०८१।२।२२	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम(मौरी घार)	१०	४९३९२३	७५ प्रतिशत अनुदान
५९३।२०८१।३।१९	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम(मौरी तालिम) वडा नं ७	९	५८३१६७	७५ प्रतिशत अनुदान
५९३।२०८१।३।१९	कृषि मेशिनरी कुटानि पिसानी र मिनिटिलर	४	२०००००	७५ प्रतिशत अनुदान
५९३।२०८१।३।१९	वर्षे फलफुल विरुवा वितरण	२७००	२५००००	७५ प्रतिशत अनुदान
५९३।२०८१।३।१९	संघिय पकेट सुन्तला पकेट	३३ घर ११० जना	५७२०००	७५ प्रतिशत अनुदान
३६५।२०८१।१।३	मौलाथर मौरी घर पकेट निर्माण योजना	४४	३०००००	७५ प्रतिशत अनुदान
		जम्मा	**२९८२८०७**	

३९ **स्मार्ट गाउँ कृषि कार्यक्रम निरन्तरता :**

३९.१ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समूहबाट कुनै पनि निर्माण कार्य संचालन गर्दा कुल लागत अनुमान तयार गरी सो को आधारमा लाभग्राही समूहको कुन कुन क्षेत्रमा लागत साझेदारी हुने हो सोको स्पष्ट रुपमा सम्झौता गरी कार्यादेश दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले स्मार्ट गाउँ कृषि कार्यक्रम कार्यान्वियन समितिलाई गो.भौ. ६४६। २०८१।३।२३ बाट काउले डाडा स्मार्ट बाख्रपालन समितिमा कार्यक्रम संचालन गर्न रु. ५०००००।-भुक्तानी भएको स्रेस्ता परीक्षण गर्दा निम्नानुसारको व्यहोरा देखियो ।

३९.२ माथि उल्लेखित समुहले भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रसँग सम्झौता गरी कार्यादेश अनुसार कार्य सम्पन्न भई सकेको अवस्थामा कुल लागत अनुमानमा पालिका लाभग्राही समूहको योगदान तथा लागत साझेदारीको कुरा उल्लेख नगरी घाँसको बिउ/बेर्ना खरिद वितरण तथा विस्तारमा रु.५०००००।-नै भुक्तानी दिएको देखिएको तथा लाभग्राही समूहको योगदान नपुगी भुक्तानी दिएको नियमसंगत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	१,१०,०००

४० **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम :**

४०.१ स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतहभित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७५ को दफा २(१) बमोजिम सुचीमा समावेश भएकाहरुलाई प्राथमिकिकरण गरी कामका लागि रोजगार कार्यक्रममा संलग्न गराई रोजगारी दिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा, कार्यालयले बेरोजगारको प्रथमिकिकरण गर्ने सूचकहरु तय नगरेको कारण पर्न आएका वेरोजगारी निवेदनलाई छानविन गरी वेरोजागारको तथ्याङ्क एकिन गर्न सकेको देखिएन । कामका लागी रोजगार कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि निर्देशिकामा उल्लेखित व्यवस्थाहरुको पालना नगरी योजनाको छनौट अगावै औजार खरिद भएको, खरिद भएको औजारहरुको जिन्सी दाखिला नभएको, पूर्वाधार एवम् अन्य विकास निर्माणका लागि अधिकांश योजना छनौट नभई, अनुत्पादक योजना छनौट भएका देखिन्छन् । साथै श्रमिकको संख्या पनि अत्याधिक रहेकोले कार्यक्रमको उद्देश्य अनुरुप लक्ष्य हाँसिल गर्ने गरी कार्यान्वियन भएको पाईएन । यस कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय तहभित्रका वडाहरुमा गोरेटो बाटो मर्मत, सामुदायिक वन वृक्षारोपण,ग्याविङ्ग तथा खेल मैदान निर्माण लगायतका कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रोजगारी सृजना शिर्षकमा रु ४९९४०००।- तथा प्रशासनिकमा १९,८९,०००।- वजेट विनियोजन भएकोमा पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार ७४ जनालाई १०० दिनको श्रमिक

ज्यालामा रु.४९,४३,२००।-र प्रशासनिकमा रु१८३२६६२।-गरी जम्मा रु.६७,७५,८६२।-खर्च लेखेको छ । सो सम्वन्धमा देखिएको व्यहोरा उल्लेखित छन् ।

४०.२ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७५ को दफा १२ मा स्थानिय तह भित्रका बेरोजगार व्यक्तिहरु तथा रोजगारदाताहरुको तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक गर्ने र स्थानिय तहको वजेट तथा कार्यक्रमबाट रोजगारमूलक आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वियन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य स्थानिय तहको हुने उल्लेख छ । त्यस्तै दफा १८ मा रोजगारदाताले प्रत्येक बर्षको चैत्र मसान्त भित्रको म्याद तोकि वेरोजगारहरुको लगत संकलन गर्नुपर्ने र लाभग्राहि परीचयपत्र वितरण गर्नुपर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले निर्देशिकाले तोकेको व्यवस्थाको पालना गरेको पाईएन । सो सम्वन्धमा सुधार हुनुपर्दछ ।

४०.३ निर्देशिकाको दफा ८६ मा लक्षित वर्गको लागि विशेष व्यवस्था गरेको, दफा ८७ मा सो कार्यक्रम अन्तर्गत श्रमिकलाई काममा खटाउदा रोजगारदाताले दुर्घटना विमा गरी खटाउनुपर्ने र सो विमामा चालिस प्रतिशत श्रमिकको तर्फबाट व्यहोर्ने उल्लेख छ । दफा ७८ मा सम्वन्धित गाउँपालिका तथा नगर कार्यपालिकाले आ-आफ्नो क्षेत्र भित्रका कार्यक्रम सम्वन्धमा लाभग्राहि समेतको संलग्नतामा बर्षको कम्तिमा एक पटक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम गर्नुपर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले सोको कार्यान्यिवन गरेको नपाईएकोले सुधारहुनु पर्दछ ।

४०.४ रोजगारी सृजना सहित स्थानीय तहमा भौतिक पूर्वाधार विकास तथा स्वरोजगारी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने प्रमुख लक्ष्य रहेको उक्त कार्यक्रममा पालिकाले रोजगारमुखी योजना कार्यान्वियन गर्दा बजेट, बेरोजगारीको संख्या र सम्भाव्य योजना समेत मिल्ने गरी कार्यक्रम छनौट एवं स्वीकृत गरेर कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्नु पर्नेमा सो वेगर देहाय अनुसारका योजनाहरुमा कार्यपालिकाको निर्णयअनुसार योजनाहरू छनौट गरी वजेट खर्च भएको छ । वेरोजगार पहिचान तथा सोको सूचि तयार गरी कार्यक्रमको उद्देश्य अनुरुप बेरोजगारी व्यक्तिहरुलाई पर्याप्त रोजगार सृजना गर्दै दिगो र उच्च प्रतिफल प्राप्त हुने योजनामा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्नेमा पालिकाले उत्पादकमूलक र रोजगारमूलक योजना संचालन गरेको पाईएन सो सम्वन्धमा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

क्र.सं.	वडा	आयोजनाको नाम	श्रमिकको आवश्यक संख्या	श्रमिकको कार्यदिन	जम्मा दिन	ज्याला दर	ज्याला भुक्तानी
१	१	पोखरीथर देखी अधमारा गोरेटो बाटो मर्मत	५	१००	५००	६६८	३३४०००
२	२	सहलकोट गोरेटो बाटो मर्मत	८	१००	८००	६६८	५३४४००
३	३	भिरुवास गोरेटो बाटो मर्मत	२५	१००	२५००	६६८	१६७००००
४	४	भोटे गैरा सामुदायिक वन वृक्षारोपण कार्यक्रम	८	१००	८००	६६८	५३४४००
५	५	गल्धा गोरेटो बाटो मर्मत	१२	१००	१२००	६६८	८०१६००
६	६	लेकडाँडा पँहुचमार्ग मर्मत तथा खेलमैदान निर्माण	९	१००	९००	६६८	६०१२००
७	७	ज्यामिरे ग्याविङ्ग तथा गोरेटो बाटो मर्मत	७	१००	७००	६६८	४६७६००
		जम्मा	**७४**	**७००**	**७४००**		**४९४३२००**

४०.५ पालिकाले कार्यान्वियन गर्ने योजनाहरू बार्षिक वजेटमा समावेश गरी कार्यान्वियनमा लैजानुपर्ने तथा वडाहरूको आवश्यकताको आधारमा योजना छनौट गर्नुपर्ने देखिन्छ । तर पालिकाले यस बर्ष कार्यान्वियन गरेका सात वटा नै योजनाहरू वजेटमा समावेश गरेको नपाईएको तथा कार्यपालिकाको निर्णयानुसार मात्र छनौट गरेको जनाएको छ । पालिकाले योजना छनौट गर्दा सवै वडाहरुलाई छनौट गर्नुपर्नेमा

रोजगारहरु सवै वडामा नभएकोले समेट्न नसकेको जनाएको भएतापनी सवै वडाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी योजना छनौट र कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

४१ **प्रशासकिय भवन निर्माण :**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५६ मा खरिद सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार खरिद सम्झौताको म्याद थप गर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले प्रशासनिक भवन निर्माणको लागी रु.७२२९२३३३।३३ को लागत अनुमान बनाई वोलपत्र आह्वान गरेकोमा पेस भएका न्यूनतम मुल्याङ्कित सारभुत रुपमा प्रभावग्राही वोलपत्रको रुपमा निर्माण व्यवसायी श्री सविना/श्रेया/आदर्स जे.भी. सँग मिति २०८०/१०/२९ सम्ममा निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७८।०७।११ मा मूल्य अभिवृद्धि कर समेत रु. ५२७२५८९०।४३ मा सम्झौता गरेको छ । सो ठेक्कामा दोस्रो रनिङ्ग विल सम्म रु.१०५९०१५८।–गरी वित्तिय प्रगती १९.६७ भएको देखिन्छ । तर यसबर्ष कुनै कार्य नगरेकोमा समेत प्रथम पटक २०८०।१०।२६ को निर्णयबाट २०८१ आषाढ मसान्तसम्म तथा २०८१।३।१६ को निर्णयबाट २०८१ पौष मसान्तसम्मको म्याद थप भएकोमा कार्यसम्पादन जमानतको म्याद समेत २०८२ माघसम्म मात्रै रहेको छ । पालिकाले सम्झौता वाहेकका कारणहरु देखाइ एकमुष्ठ रुपले पटक पटक म्याद थप गरेकोमा सो अवधिमा कुनै कार्य प्रगती भएको छैन । यसरी पटक पटक म्याद थप गरेकोले ठेक्का सम्पन्न नभई ठेक्काहको म्याद बढ्दै गई काम अधुरो रहेको हुँदा कार्यतालिका र सम्झौताअनुसार कार्य नगर्ने निर्माण व्यवसायी र पदाधिकारी लाई थप जिम्मेबार गराउनु पर्दछ ।

४२ **सफ्टवयेर खरिद :**

नेपाल सरकारको सूचना प्रविधि प्रणाली (व्यबस्थापन तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७१ को बुँदा नं.४.१ मा कुनै सरकारी निकायले आफ्नो कार्य विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्नका लागि प्रयोग गर्ने सूचना प्रविधि प्रणालीको निर्माण गर्दा त्यस्तो प्रणाली सम्बन्धी कागजात तयार गरी मानक अनुरुप भए नभएको निर्धारण गर्न सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृत गराउन पर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले यो वर्ष देहाय अनुसारका सफ्टवेयर खरिद गरी रु.१०९३४३०।-खर्च गरेकोमा खरिद गरिएका सफ्टवेयरको सूचना तथा प्रविधि विभागबाट स्वीकृत लिएको देखिएन। यसरी स्वीकृती नलिई सफ्टवयेर खरिद गर्ने र सोको सुचना प्रविधी लेखापरीक्षण समेत नगराउँदा सरकारी सूचनाको संरक्षणमा जोखिम बढेको छ, यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।

भौ नं र मिति	सफ्टवयेरको नाम	आपूर्तक	भुक्तानी रकम
४९।२०८०।०७।१९	डिजिटल नागरिक बडापत्र	फोर जि इन्जिनियरिङ्ग सोलुसन प्रा लि	३५६५१५
३८१।२०८१।१।७	विद्युतिय स्वास्थ्य सूचना रेकडिङ्ग र रिपोटिङ्ग प्रणाली	कोड फ्यूजन टेक्नोलोजीज	४९७२००
५०।२०८०।७।१९	ए एम सि	सफ्टवेयर हब नेपाल	२३९७१५
		जम्मा	**१०९३४३०**

४३ **वितरणमुखी खर्च :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४(२) मा योजना तर्जुमाको आधार तय गरेको छ । कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा सोही आधारलाई मध्यनजर गरी कार्यक्रम छनौट र कार्यान्वयन गर्नुपर्नेमा सो विपरित व्यक्ति तथा संस्थालाई फाईदा पुग्ने गरी सामग्री खरिद गरी वितरण गरेको छ ।विपन्न तथा लक्षित बर्गलाई फाईदा पुग्ने, समूहमा आधारित कार्यक्रम तथा न्यून आय वर्गका लागि दिगो रोजगारी सिर्जना गर्न सक्ने कार्यक्रममा अनुदान प्रदान गर्दा समूहको सिफारीस व्यक्तिको खरिद गर्न सक्ने क्षमताको मूल्याँकन, विपरित सामानको दिगो उपयोग तथा दिगो आयआर्जनको उपयुक्त व्यवस्था मिलाएर मात्र अनुदान वितरण गरिनु पर्दछ ।यस सम्बन्धि केही उदाहरण निम्नानुसार छन्;

गो भौ।मिति	कार्यक्रमको नाम	वितरण	रकम
४१३।२०८१।०२।६	जनजाती शिर्षकबाट झाकी प्रर्दशन	महोत्सव संचालन	५०००००
४९२।२०८१।०२।६	जनजाती लक्षित कार्यक्रम ÷अध्ययन अवलोकन भ्रमण	इलाम पोखरा कोशी व्यारेक	१०००००
२३१।२०८०।१०।१६	जेष्ठ नागरिक कार्यक्रम	स्वेटर २३० थान १४०० को दरले	३२२०००
६०५।२०८१।०३।२०	मगर भाषाको पाठयक्रम निर्माण	मगर आदिवासी प्रतिष्ठानलाई भुक्तानी (पाठयक्रम लागु गर्नुपर्ने)	५०००००
४४६।२०८१।२।१	होमस्टे व्यवस्थापन तथा तालिम	काउले डाँडा सामुदायिक घरबाँस	५०००००

४४ **पकेट विकास :**

४४.१ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन म्यानुअल, २०७७ को परिच्छेद-४ को ४.१.४ मा पकेट विकास कार्यक्रममा सहभागि हुनको लागि नियमानुसार दर्ता भएका कृषक समुह वा उपभोक्ता समितिहरुबाट प्राप्त निवेदनहरु मध्येबाट अनूसूचि ९ मा उल्लेखित मापदण्ड पुरा गरेका मध्येबाट प्राथमिकताको आधारमा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । त्यस्तै पकेट निरन्तरताको लागि गतवर्ष पकेट कार्यक्रम प्राप्त गरेका कृषक समुहहरूलाई सूचना जारी गरी प्राप्त प्रस्ताव तथा निवेदनको आधारमा एवं गत बर्षको उपलव्धी र स्रोतको सदुपयोग समेतको आधारमा सम्झौता गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकालाई यस बाख्रा पकेट निरन्तरताको लागि विनियोजित वजेटबाट निस्दि सामुदायिक वोयर बाख्रा मल्टिप्लायरसँग सम्झौता गरी निकासा दिएको छ । सो सम्वन्धमा देखिएको विवरण निम्नानुसार छन।

४४.२ पालिकाले कृषक समुहलाई सम्झौता वमोजिमको कार्य सम्पन्न गरेको जनाई पेश गरेको कागजात अनुसार गो.भौ.८३।०८१।२।११ बाट रु.६९९९९२।-भुक्तानी दिएकोमा विभिन्न सामाग्रीहरू खरीद गरेको जनाई विल भरपाई पेश गरेको छ । तर सो समुहहरूले प्रस्तावनामा तथा वितरण कार्य गर्दा समेत सो खरीद सामाग्री क-कसलाई यस बर्ष वितरण गर्ने र क-कसलाई आगामी बर्षको निरन्तरता बजेटबाट दिने हो सो सम्वन्धमा निर्णय नगरेकोमा यसबर्षको खरीद ग्रेण्डर मेशिन १८ वटा तथा फिडिङ्ग ट्रे ७ वटा वितरण सम्वन्धमा यकिन हुन सकिएन । पालिकाले अनुदान रकमको सहि सदुपयोग र समुह भित्रको पारदर्शिता सम्वन्धमा समेत अनुगमन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

४५ **फरक शिर्षकवाट खर्च :**

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तदायि ऐन २०७६ को दफा १८ मा स्वीकृत बजेट बमोजिम खर्च गर्ने व्यवस्था गरेको छ । साथै एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ (दोस्रो परिमार्जन) अनुसार कार्यालयले सम्बन्धित खर्च शीर्षकमा मात्र खर्च लेख्नुपर्ने व्यवस्था भएको तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले सोहि पारीत वजेट अनुसार खर्च गर्नुपर्नेमा एक्सरे मेशिन खरीदको लागि विनियोजित रकमबाट भ्याट रकम बढि बैक भुक्तानी जनाई गो.भौ.३३३।०८१।३।३१ बाट रु.४४३३३२।-खर्च गरेको छ । पालिकाले सो रकम के प्रयोजनको भ्याट वापतको खर्च हो सो समेत खुलेको देखिदैन । यसरी जुन शिर्षकवाट खर्च लेख्नुपर्ने हो सो नगरी तथा रकमान्तर समेत नगरी फरक शिर्षकवाट रु.४४३३३२।-खर्च लेखि भुक्तानी गरेको देखिन्छ । यसरी ऐन, नियमावलीको व्यवस्था विपरीतको खर्च रकम नियमसम्मत नदेखिएको, रु.

अनियमित भएको	४,४३,३३२

४६ **मित्याल अरूणखोला मोटरबाटो स्तरोन्नती :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाइको कारणले खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी साधारणतया प्रतिदिन सम्झौता रकमको ०.०५%पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले ११९५ घ.मी. माटो कटान सहित १५० मी.साईड ड्रेन र १२५ मी. ढलानको कार्य गर्न २०८१।३।१५ सम्ममा सम्पन्न गर्नेगरी रु.२२७०४४१।५६ मा निमार्ण व्यवसायी साईबाबा कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली.सँग २०८०।१२।२ मा सम्झौता गरेको पाईयो । सम्झौता अनुसारको अवधीमा कार्यसम्पन्न नगरी निमार्ण व्यवसायीले प्रथम रनिङ्ग विलको भुक्तानी गो.भौ.२१।०८१।३।२४ बाट रु.५८७२८३।–पाएको देखिन्छ । तर सो ठेक्काको निर्माण कार्य सम्पन्न नभएको तथा म्याद थप समेत गरेको अवस्था छैन भने सम्झौता अनुसारको रु.१६८३१५८।५६ को कार्य बाँकि देखिन्छ । अतः पालिकाले उक्त कार्यको हर्जना सहित कार्यसम्पन्न गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

४७ **ज्यामिरे हेल्थ पोष्ट :**

पालिकाले DPR अनुसार ज्यामिरे हेल्थ पोष्ट निर्माणको लागि रु.१७३३३०५७।०२ को लागत अनुमान तयार गरेको पाईयो । पालिकाले २०८०।५।८ मा वोलपत्र सूचना आव्हान गरेकोमा प्राप्त ९ वोलपत्र मूल्याङ्कनमा असफल भई पुनः२०८०।७।१६ मा सूचना गरेकोमा सबैभन्दा कम कवोल रु.१७२६११५४।९२।(४%कम कवोल) गर्ने फर्म हर्टज ईन्जिनियरीङ्ग प्रा.ली.को वोलपत्र स्विकृत भएको पाईयो । सो फर्मसँग मा २०८१।२।१५ सम्ममा कार्यसम्पन्न गर्नेगरी २०८०।९।३ मा सम्झौता भएकोमा निर्माण व्यवसायीलाई यसबर्ष प्रथम र दोस्रो रनिङ्ग विल गरी रु.१४१४४९५६।–को कार्यको नापि गरी भुक्तानी दिएको छ । बर्षायामको कारण जनाई कार्यसम्पन्न हुन नसकेकोले व्यवसायीको निवेदन अनुसार पालिकाले २०८१।३।१६ को निर्णयबाट २०८१।६।१५ सम्मको म्याद थप गरेको छ । लेखापरीक्षण सिलसिलामा कागजात परीक्षण गर्दा निर्माण व्यवसायीले २०८१।३।२३ मा मात्रै म्याद थपको लागि पालिकामा निवेदन दर्ता गराएको पाईएकोमा सो भन्दा अगाडी नै म्याद थपको निर्णय भएको देखिएको तथा लेखापरीक्षण अवधीमा प्रथम पटक म्याद थपको अवधी समाप्त भएकोमा कार्यसम्पन्न हुन सकेको देखिदैन । पालिकाले हर्जना सहित बाँकि कार्य यथाशिघ्र सम्पन्न गराउनेतर्फ पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

४८ **खरिद कारवाही अभिलेख :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४९(१) अनुसार सार्वजनिक निकायले हरेक खरिद कारवाहीको निम्ति छुट्टै फाइल खडा गरी राख्नुपर्ने र उपनियम (२) बमोजिम फाइलमा अन्य कागजातका अतिरिक्त सम्झौता फाइलको पञ्जिका, लागत अनुमान, उपभोक्ता समितिको गठन सम्बन्धि कागजात, योजना सम्झौता, बैठकको माइन्यूट, मूल्यांकन प्रतिवेदन, लगायतको कागजात, मूल्यांकन प्रतिवेदन र सो सँग सम्बन्धित सम्पूर्ण कागजात लगायतको विवरण क्रमवद्धरुपमा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले खरिदसँग सम्बन्धित कागजातहरु अलग अलग फाइलमा राखेकोले लेखापरीक्षणमा कठिनाई भएको अवस्था छ। नियमावलीले तोकेअनुसार सम्पूर्ण कागजातहरु सिलसिलेवार रुपमा एउटै फाईलमा राखी पञ्जिका समेत तयार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४९ **ठेक्का अभिलेख :**

सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न.५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखाङ्कनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य, हाल सम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ। तर यस कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन।अतः स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

५० **लघुउद्यम कार्यक्रम :**

गरीवी निवारणको लागि लघु उद्यम कार्यक्रम (मेडपा) अन्तर्गत यस आर्थिक बर्षमा विभिन्न ७ कार्यक्रमको लागि यस बर्ष देहाय अनुसारको सिपमूलक तालीम संचालन गरी १४८ जनालाई तालीम प्रदान गरेको छ । यसरी तालीम प्राप्त उद्यमी मध्ये विभिन्नलाई प्रविधि हस्तान्तरण अन्तर्गतको सामान वितरण गरेको छ । गरीवी निवारणको लागि विनियोजित रकमबाट पूर्ण रुपमा कार्यक्रम संचालन गरी बार्षिक सम्पन्न कार्यक्रमहरुको प्रभावकारीता एवं तालिम पश्चातको रोजगारी सृजना सम्वन्धमा समेत पालिकाले अनुगमन गर्नुपर्दछ ।

क्र. सं.	तालिमको नाम	तालिम अवधी	सहभागी संख्या
१	अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१ दिन	३८
२	सहभागितामुलक ग्रामिण लेखाजोखा कार्यक्रम	१ दिन	४४
३	उद्यमशिलता विकास तालिम	२०८०।१०।१८-२७ २०८०।११।०२-११	१९ १२
४	आलु चिप्स तालिम	२०८०।१२।२८-३०	१९
५	दुना टपरी तालिम	२०८१।०२।३०-०३।०२	१२
६	अचार बनाउने तालिम	२०८०।१२।२२-२४	१०
७	मुढा बनाउने तालिम	२०८०।१२।२४-०३	६

५१ **वितरणको भरपाई :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९, ५६ र ५७ तथा नेपाल सरकारको लेखा निर्देशिका, २०७३ बमोजिम प्रमाणित पुष्टायाईको तथा खर्चको बिल भरपाइको आधारमा लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले ग्याभिन खरिदको लागि रु.१० लाख वजेट विनियोजन गरेकां दरभाउपत्रको माध्यमबाट शिवशक्ती मेशिनरी ऐण्ड सप्लायर्सबाट २*१*१ को १०० पिस तथा १.५*१*१ को २१६ पिस खरीद गरी गो.भौ.१८९।०८१।१।१७ बाट रु.९९८०२६।–भुक्तानी दिएको छ । पालिकाले वितरणमुखी कार्यक्रमको लागि खरिद गरेको सामाग्रीहरूको वितरण गरेको भरपाई नभएकोले सोको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९,९८,०२६

५२ **करार कर्मचारी :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको लागि तथा सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था रहेको छ । तर पालिकाले कार्यक्रमबाट तलव भत्ता खर्च लेख्ने वाहेक विभिन्न पदमा ४२ जना कर्मचारी करारमा राखी निजहरुको तलब भत्ता बापत यस वर्ष रु.१२३७४४२०।-खर्च लेखेको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ८३ (८) वमोजिम पालिकाले सवारी चालक, सयश, कार्यालय सहयोगी, प्लम्बर, इलेक्ट्रीसियन, चौकिदार, माली, बगैँचे लगायतका पदमामात्र करार वाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले माथि उल्लेखित पद बाहेक सामाजिक परीचालक ७ जना, कृषि पशु कर्मचारी ५ जना, ह.हे.व. १ जना, र अ.न.मी. ५ जना सहित १८ जना दरबन्दिभित्र नपरेका तथा स्रोतको सुनिश्चितता नभएका विभिन्न कर्मचारी करारमा नियुक्ति गरी बर्ष भरीमा निजहरुको तलब भत्ता बापत रु.६०९६४२०।-भुक्तानी गरेको छ। यसरी वर्षभरी दरबन्दी भन्दा बढी तथा अनावश्यक कर्मचारी नियुक्त गरी निजहरुको तलब भत्तामा गरेको खर्च नियमसम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	६०,९६,४२०

५३ **सौर्य बत्ती जडान :**

५३.१ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११ मा सार्वजनिक निकायले कुनै पनि खरिदको लागि लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। उर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालय, बैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र अन्तर्गतका नविकरणिय उर्जा प्रविधि जडानका लागि विभिन्न नविकरणिय उर्जा प्रविधिहरुको अधिकतम सन्दर्भ मूल्य निर्धारण गरी सोही आधारमा सौर्य बत्ती सम्बन्धित खरिद तथा जडान कार्यका लागि लागत अनुमान तथा खरिद कार्य गर्नु पर्दछ । पालिकाले सोलार खरीद तथा वितरणको लागि वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको सन्दर्भ मूल्य तथा टेक्निकल स्ट्याण्डर्ड र स्पेशिफिकेसनको आधार लिई लागत अनुमान तयार गर्नुपर्नेमा लागत अनुमान समेत तयार नगरी दरभाउपत्रको माध्यमबाट आर्कलाईट ट्रेडिङ्ग एण्ड सर्भिस प्रा.ली.सँग खरीद गरेको छ । पालिकाले सौर्य बत्ती तथा पार्टसको

वारेन्टी खुलाउनुपर्नेमा सो समेत नखुलाई खरीद गरी गो.भौ ३०७।०८१।३।२३ बाट रु.८६६९२९।-को भुक्तानी गरेको तथा फर्मले सौर्य उर्जाको लागि ईजाजत समेत नपाएकोमा कारोवार गरेको देखिएकोले यस्तो खरीद नियमसम्मत देखिएन, रु.

अनियमित भएको	८,६६,९२९

५३.२ पालिकाले सौर्य उर्जा सम्वन्धी कार्य कहा कहाँ गर्ने हो निर्णय गराई सो को आधारमा लागत अनुमान तथा कार्य गर्नुपर्नेमा सो अनुसार नगरी खरीद गरेकोमा सोको Installation कहाँ गरेको हो खुलाएको छैन। सो खरीद सम्वन्धी कार्य गर्दा BOQ को (८) Installation and Transporation मा रु.७१७४३।७० दावि गरी भुक्तानी भएकोमा पालिकाले सो कार्य कुन कुन वडाको कहाँ भएको हो, खुलाएर कार्यसम्पन्न बनाएको छैन । अतःसम्वन्धित वडाको सिफारीस सहित कार्यसम्पन्न पेश हुने अन्यथा Installation and Transporation को लागि भुक्तानी भएको रकम सम्वन्धित आपूर्तकबाट असूल गर्नुपर्दछ, रु.

असुल गर्नुपर्ने	७१,७४३.७

५४ **पाईप खरीद :**

५४.१ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९, ५६ र ५७ तथा नेपाल सरकारको लेखा निर्देशिका, २०७३ बमोजिम प्रमाणित पुष्टायाईको तथा खर्चको बिल भरपाइको आधारमा लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले पाईप खरीदको लागि रु.५४७८४६९।२७ को लागत अनुमान तयार गरी सूचना आव्हान गरेकोमा प्राप्त ४ फर्मको प्रस्ताव मध्ये सबैभन्दा कम कवोल रु.४०८९४७१।१३ गर्ने फर्म नेपाल सिनटेक्स ईण्डष्ट्रिज प्रा.लि.को वोलपत्र स्विकृत भएको पाईयो । सो फर्मसँग मा २०८०।९।२९ सम्ममा कार्यसम्पन्न गर्नेगरी २०८०।९।३ मा सम्झौता भएको पाईयो । तोकिएको समयमा आपूर्ति गरेको जनाई पालिकाले गो.भौ.३८२।०८१।१।१२ बाट रु.१००००००।-,गो.भौ.१७८।०८१।१।१२ बाट रु.२५७४३१२।-र गो.भौ.२३०।०८१।२।२० बाट रु.५०००००।–गरी जम्मा रु.४०७४३१२।-भुक्तानी दिएको छ । सो पाईपहरूको जिन्सि खाताबाट खर्च समेत जनाएकोमा खपत कहाँ कहाँ र कुन कुन योजनामा भयो सो सम्वन्धमा पालिकाले योजना अनुसारको विवरण पेश गरेको छैन । अतः योजना अनुसारको खपत र मौज्दात सहितको प्रमाण पेश हुने, रु.

प्रमाण पेश नगरेको	४०,७४,३१२

५४.२ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ मा आपूर्तक वा निर्माण व्यवसायीको ढिलाइको कारणले खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी साधारणतया प्रतिदिन सम्झौता रकमको ०.०५% पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले खरिद गरेको पाईपको गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन पेश भएको छैन तथा आपूर्तिको विवरण समेत अद्यावधिक नभएकोमा जिन्सी दाखिला २०८०।१२।२ मा मात्रै भएको देखिन्छ । यसरी ७० दिन ढिला आपूर्ति गरेकोमा सोको नियमानुसार लाग्ने हर्जना रु.५३९१३।–असूल हुनुपर्नेमा गरेको नपाईएकोले असूल हुने, रु.

असुल गर्नुपर्ने	५३,९१३

५५ **नविकरणिय उर्जा :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ५७ मा कार्यालयले लेखा राख्दा सो लेखा प्रमाणित गर्ने विल, भरपाई तथा अन्य कागजात सिलसिलाबद्ध रुपमा राख्नु पर्ने तथा पेश हुन आएका विल, भरपाई तथा अन्य कागजातलाई खर्च स्वीकृत गर्ने अधिकारीले भुक्तानी गर्नु अघि प्रमाणित गर्नुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपभोक्ता समितिका १३७ घर परीवारको लागि सोलार खरीद गरी जडान गरीदिने र पुरानो वायुउर्जा पालिकाको स्वामित्वमा रहने गरी हस्तान्तरण गर्नेगरी पालिका र निस्दि वडा नं.४ स्थित वायुउर्जा उपभोक्ता समिति विच समझौता भएको पाईयो । पालिकाले सोहि अनुसार पालिकाले १३७ घर परीवारको लागि ५० वाटको सोलार सिस्टम तथा ३५ एम्पियरको ब्याट्री सहितको रु.२३०५२००।-को लागत अनुमान तयार गरी २०८०।९।४ मा

सूचना आव्हान गरेको पाईयो । प्राप्त २ फर्मको प्रस्ताव मध्ये सबैभन्दा कम कवोल रु.१५४०३४९।५० गर्ने फर्म क्वालिटी रीन्युएवल ईनर्जि प्रा.लि.सँग मा २०८१।२।१५ सम्ममा कार्यसम्पन्न गर्नेगरी २०८०।११।८ मा सम्झौता भएको पाईयो । पालिकाले सो फर्मले आपूर्ति र जडान गरी गो.भौ.९।०८१।१।१२ बाट रु.८०००००।–र गो.भौ.१८२।०८१।१।१२ बाट रु.७४०३५९।–भुक्तानी दिएको छ । तर पालिका र उपभोक्ता समिति विच भएको समझौता अनुसार समितिको नाममा रहेको सो पुरानो वायुउर्जा पालिकाको स्वामित्वमा रहने गरी हस्तान्तरण भएको पाईएन । अतः सम्झौता अनुसारको कार्यान्वियन भएको प्रमाण पेश हुने, रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१५,४०,३५९

५६ **बेरुजु लगत :**

नगरपालिकाले स्वीकृत म.ले.प. फारामहरुको प्रयोग गरी विवरण अद्यावधिक गरी स्रेस्ता राख्नुपर्दछ । निम्नानुसार बेरुजु लगतका लागि स्वीकृत भएका म.ले.प फारामको व्यवस्था गरेको पाईएन ।

• म. ले. प. फाराम, ८०१ बेरुजु लगत नराखेको,

• .ले. प. फाराम ८०२, बेरुजुको कार्यालयगत प्रतिवेदन तयार नगरेको,

• म. ले. प. फाराम ८०५, सम्परीक्षण गोश्वारा अभिलेख नराखेको,

अतः स्वीकृत म.ले.प फारामहरुको प्रयोग गरी स्रेस्ता अद्यावधिक गर्ने तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

५७ **वन पैदावार आय असूल नभएको :**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६२ (ख) मा आफ्नो क्षेत्रभित्रको सामुदायीक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावर विक्री तथा उपयोग सम्वन्धी आफ्नो कार्ययोजना बनाई स्थानीय तहबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने तथा वन पैदावरको विक्री वापत प्राप्त हुने रकमको १० प्रतिशत रकम सम्वन्धित स्थानीयतहको संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालीकामा आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको वन पैदावरको आम्दानी संचित कोषमा दाखिला भएको देखिएन। अतः पालीकाले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको सामुदायीक वन उपभोक्ता समितिले गरेको वन पैदावरको विक्रिको तथ्याङ्क डिभिजन वन कार्यालयबाट लिई वन पैदावरको विक्री वापत प्राप्त गरेको रकम यकिन गरी असूल गर्नेतर्फ पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

५८ **गत विगतको भुक्तानी :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ को दफा ९(घ) मा बहुवर्षीय खरिद र विशेष परिस्थितिबाट सृजित दायित्वमध्ये आगामी वर्ष भुक्तानी गर्नुपर्ने बाँकी रकम समावेश गरेर बजेट बनाउने व्यवस्था छ।पालिकाले नियमित र चालु प्रकृतिका खर्चको गत विगतको भुक्तानी दिन बाँकी दायित्व बजेटमा समावेश गरी रु.३९७९२२३।-भुक्तानी दिएको छ।कतिपय भुक्तानी दिन नमिल्ने खर्च समेत पालिकाबाट भुक्तानी दिएको छ। ऐनको प्रावधान अनुरुप बहुवर्षीय खरिद र विशेष परिस्थितिबाट सृजित दायित्वमात्र गत विगतको भुक्तानी दिने गरी बजेट निर्माण गर्ने तथा अन्य खर्चको भुक्तानी सम्वन्धित आर्थिक बर्षमा मात्रै खर्च गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

कार्यक्रमको नाम	कारोवारको संक्षिप्त व्यहोरा	भुक्तानी दिन बाँकी रकम
डिजिटल भिलेज प्रोफाक्षलको(AMC)शुल्क	डिजिटल भिलेज प्रोफाइल Update	२५२३८०
मौरी गोला सहित घार वितरण कार्यक्रम ७५ प्रतिशत अनुदान	मौरी गोला सहित घार वितरण	३९४०००
हाम्रो पालिका रेडियो तथा उत्पादन तथा प्रसारण	पालिका सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम उत्पादन प्रसारण	१८००००
डिजिटल नागरिक वडापत्र सफ्टवेयर निर्माण तथा जडान कार्यक्रम	सफ्टवेयर निर्माण तथा जडान	३५६५१५
सरस्वती मा वि स्वच्छ खानेपानी	खानेपानी कार्यक्रम	१२५०००
निस्दी गाउँपालिकाको भू- उपयोग वर्गिकरण	भू उपयोग वर्गिकरण योजना	११९३२८०
सवारी साधन मर्मत	मोटरसाइकल मर्मत	१०६५०
सवारी साधन मर्मत	मोटरसाइकल मर्मत	५७८८
विपद् व्यवस्थापनबाट तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध निर्माण	७८६१०
राजस्व सुधार योजना निर्माण	राजस्व सुधार योजना निर्माण	३८०००
कृषि पशु उपज संकलन भवन निर्माण	भवन निर्माण	५०००००
योजना सफ्टवेयर खरिद	सफ्टवेयर खरिद	४९५०००
कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान	विद्यालय अनुदान	५००००
पत्र पत्रिका छपाइ तथा सूचना प्रकाशन	पत्र पत्रिका छपाइ तथा सूचना प्रकाशन	३०००००
	जम्मा	**३९७९२२३**

५९ **फरक दरमा निर्माण सामाग्रि प्रयोग :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १० अनुसार निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा लागत अनुमानमा समावेश भएका सामाग्रीको दररेट निर्धारण समितिले तोकेको जिल्ला दररेट प्रयोग गर्नु पर्दछ । सार्वजनिक खरिद नियमावली¸ २०६४ को नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिको योगदान भन्दा कम काम सम्पन्न भई रनिङ्ग बिल र मूल्यांकन प्रतिवेदन प्राप्त भएकोमा कार्यालयबाट व्यहोरिने रकमलाई पनि सोही अनुपातमा कम गरी विल भरपाईको आधारमा मात्रै भुक्तानी गरिने उल्लेख छ । पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण कार्य गराउँदा फिल्डमा सुपरभाइजर नराख्ने तथा आफैंले समेत पर्याप्त रेखदेख नगरी निर्माण गर्नुपरेको अवस्था छ । यस्तो अवस्थामा गुणस्तर र सामानको प्रयोग बारे एकिन गर्न उपभोक्ताले ल्याएको सामानको परिमाणलाई समेत आधार लिनु पर्दछ । पालिकाका विभिन्न उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण कार्य गराई भुक्तानी गरेकोमा लागत अनुमानमा सिमेन्ट प्रयोग भएका आईटमको दररेट विश्लेषणमा जिल्ला दररेट अनुसार विश्लेषण गरेकोमा उपभोक्ताले कम दरमा प्रयोग गरेको विलको आधारमा पनि कार्यसम्पन्न लागत अनुमान वरावर कै बनेको पाईएकोले उक्त सिमेन्टको दरमा देहाय अनुसारको फरक भएको छ । पालिकाले सो सम्वन्धमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

सि.नं	गो.भौ	उपभोक्तासमिति/योजनाकोनाम	कुल खर्च रकम	नर्म्सअनुसार	खरिदरखपत	फरकरकम	जम्मा बढी रकम
				सिमेण्ट	सिमेण्ट		
१	६।२०८०।१२।४	चिडिया खोला गोरेटोबाटो निर्माण	११३०७९३	२२५२८८	१९९४९७	२९१४३	२६२२९
२	६२।२०८०।१०।२९	झिरबास गाउँमा मोटरबाटो निर्माण	८८६८६५	२२८८१६	२१८०३६	१२१८१	१०९६३
३	२५६।२०८१।३।७	लेखमलाङ्ग आमा समुह भवन	१०१५७१७	१३९६०८	११६११८	२६५४३	२३५२०
४	२५९।२०८१।३।७	राइकोट आधारभुत विद्यालय	१२०८२६७	११२३९२	१०३०८६	१०५१५	९४६४
५	२८२।२०८१।३।२०	बाका पिपल बाका पोखरी मो.बा स्तरोन्नति	५५०५४५	८२१५२	६८३२९	१५६१९	१४०५७
६	३९।२०८०।१०।९	अरमलाङ फुलपाती मो.बा.ढलान	५५४२९४	१६४८०४	१४३६१८	२३९४०	२१५४६
७	१४१।२०८०।१२।७	अर्चले खेलमैदान निर्माण	४४८२१७	५७९६०	४८२०८	११०१९	९९१७
जम्मा रु. ११५६९६							

६० **औषधि खरिद :**

६०.१ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११ मा सार्वजनिक निकायले मालसामानको लागत अनुमान तयार गर्दा सम्बन्धित मालसामानको स्पेशिफिकेशनको अधिनमा रहि अघिल्लो वर्षको खरिद दर, स्थानीय बजारमा प्रचलित दर, अन्य सार्वजनिक निकायले खरिद गरेको दर तथा उद्योग वाणिज्य संघले जारी गरेको दररेटलाई समेत आधार मानि लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले यस बर्ष खरिद गर्ने औषधिको लागत अनुमान वनाउँदा गत आर्थिक बर्षको खरिद मूल्यलाई आधार बनाई लागत अनुमान वनाएको बताएको छ ।

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ३ मा खरिदको लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ भने नियम ८५(१)(क) मा पच्चीस लाख रुपैया सम्मको औषधिजन्य मालसामान वा नेपालमा उत्पादित मालसामान त्यस्तो मालसामानको उत्पादकले राष्ट्रियस्तरको समाचारपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मुल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिनेछ ।यसरी सोझै खरिद गर्दा उपलब्ध भएसम्म नेपाल गुणस्तर चिन्ह प्राप्त मालसामान खरिद गर्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष संघीय ससर्त बजेट बाट प्राप्त रु.१२८७०००।–र पालीकाबाट छुट्याईएको बजेट रु१००००००।–समेत गरि कुल रु.२१११७१९ ।-को लागत अनुमान समेत तयार नगरि जुग्नु फर्मास्युटिकल्स प्रा.ली. तारकेश्वर बाट ३६ Item औषधि सोझै खरिद गरेको पाइयो । सो सम्वनधि विवरण देहाय अनुसार छ ।

६०.२ खरिद गरेका उक्त औषधि कुन औषधि कम्पनीबाट उत्पादन भएको हो र सोको मूल्य राष्ट्रिय पत्रपत्रिकामा प्रकाशन समेत भएको नदेखिएको ।

• आपूर्ति हुने औषधी डव्लु.एच.ओ. सटिफइड हुनुपर्ने औषधीको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधीको प्याकेटमा निःशुल्क वितरणको लागि भनि खुलाएको प्रमाण समावेश नभएको ।

• आपूर्ति भएका औषधी एंव सर्जिकल समान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको प्राविधिकबाट जाँच गरेको नखुलाएको कारण औषधिको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा एकिन गर्न सकिएन ।

• औषधीको जिन्सी कितावमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी बाँध्ने नगरेको, पालिका बाट निशुल्क वितरणको लोगो नभएको ।

• औषधी भण्डारण गर्दा सामानको व्याच र म्यादको आधारमा सामान राखि सोही अनुसार ELMIS मा सामान राखेको ठाउ खुल्ने गरी ईन्ट्री नगरेको तथा सामाग्री अव्यवस्थित तरिकाले राखेकोले व्यवस्थित गरी भण्डारण गर्नु पर्ने।

• औषधी निकासाको लागि FIFO Method प्रणाली अपनाएको देखिएन ।

• औषधीको आवश्यक्ता निर्धारण गर्दा विगतको विरामी संख्या, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय वा नेपाल सरकारको अन्य कार्यालयबाट प्राप्त हुने औषधी सरकारले निशुल्क वितरण गर्ने भनि घोषणा गरेका औषधी, गैर सरकारी संस्थाबाट प्राप्त हुने भएमा सो समेत यकिन गरी तथ्याङ्कको आधारमा मात्र खरिद गर्नु पर्नेमा तथ्यांङ्क वेगर पटके रुपमा खरिद गर्ने, खरिद गरेका औषधी खरिद गरेको छोटो समय मै खर्च देखाउने, पालिकाद्धारा वा सरकारबाट निशुल्क वितरण गर्ने भनि उल्लेख नगर्ने, औषधीको ब्याच नंबर, म्याद समाप्त हुने मिति नखुलाई खरिद र भुक्तानी गरेकोले यस्तो भुक्तानी पारदर्शि र प्रतिस्पर्धि हुने नसकेको ।

• स्टोरमा औषधी भण्डारणको अवस्था तथा मौज्दात हेर्दा खरिद तथा प्राप्त भएअनुसारको औषिध रहेको विश्वस्त हुन सकिने आधार छैन । पालिकाबाट औषधिको खर्च घटाउदा मागफारामको आधारमा घटाउनु पर्ने एकमुष्ट घटाउने गरेको छ । स्वास्थ्य चौकीमा औषधी पुगेपछि केस रजिष्टरको आधारमा औषधी खर्चगरी औषधिको मौज्दात यकिन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । पालिकाबाट औषधी वितरणको अनुगमन समेत गर्नुपर्दछ ।

तसर्थ औषधिको खरिद, आपूर्ती, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकीएको गुणस्तर अनुसारकै औषधी प्राप्त भएको नभएको एकीन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधीहरु जिम्मेवारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

६१ **उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४४ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायवाट निर्माण कार्य गराउँदा वा सो सम्वन्धी सेवा प्राप्त गर्दा रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागि हुन सक्ने प्रकृतिका कार्य गराउन वा सेवा लिन सकिने उल्लेख छ । साथै नियमावलीको नियम ९७(१४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायवाट काम गराउदा श्रममुलक कामको निर्धारण, काम वा सेवामा मितव्ययीता, गुणस्तरीयता, दिगोपना अभिवृद्धि गर्ने तरिका, आम्दानी खर्चको अभिलेख, काम वा सेवाको सुपरिवेक्षण र अनुगमन जस्ता विषयमा सार्वजनिक निकायले अपनाउनुपर्ने कार्यविधी सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले निर्धारण गर्न सक्ने उल्लेख छ । गाँउपालिकाले बाटो निर्माण, भवन निर्माण जस्ता कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गराई उपभोक्ताले निर्माण कार्यमा प्रयोग गरेको एक्जाभेटर, डोजर, जस्ता हेभि मेशिनहरु प्रयोग गरेको विल भर्पाईको आधारमा निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको प्राविधिक प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको छ । उपभोक्ता मार्फत सम्पन्न गरिएका आयोजना श्रम मुलक, मितव्ययी, गुणस्तरीय र दिगोपना अभिवृद्धि हुने खालको नदेखिएको र परियोजनाको मुख्य उद्धेश्य रोजगारी सृजना गर्ने नभएकोले उपभोक्ता मार्फत निर्माण कार्य गराएको मनासिव मान्न सकिएन । सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले समेत उपभोक्ता समितिवाट गराउन सक्ने कामको कार्यविधी हालसम्म तयार गरेको छैन। सार्वजनिक खरिद ऐनमा भएको खरिद सम्वन्धी प्रकृयाको अवलम्वन गर्दै श्रममुलक काम उपभोक्ताबाट र अन्य जटिल तथा निर्माण व्यवसायी प्रयोग गर्नुपर्ने काम प्रतिस्पर्धात्मक विधिबाट सम्पन्न गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जान जरुरी देखिएको छ ।

कार्यालयले उपभोक्ता समितिबाट भएको कामको अभिलेख अद्यावधिक गरेको छैन । लेखापरीक्षणको क्रममा तयार गरी उपलब्ध गराएको मोटामोटी सफ्ट कपी बिबरण अनुसार संघिय र प्रादेशिक हस्तान्तरित कार्यक्रम समेतको १८६ वटा उपभोक्ता समितिहरुसंग सम्झौता गरिएकोमा उक्त योजनाहरुमा यो वर्ष जम्मा रु.९००००००।- हजार भुक्तानी भएको बिबरण पेश भएको छ । जसमध्ये केही योजनाहरु नमुनाको रुपमा छनौट गरी सोका फाइल र श्रेस्ता मात्र परीक्षण गरी देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन् :-

• उपभोक्ता समितिहरु मार्फत गरिएका कार्यहरुको । सम्वन्धित वडाध्यक्षले भुक्तानीको सिफारिस गर्दा कामको स्पष्ट परिमाण, गुणस्तर, समय र लागत किटान गरी कार्य सम्पन्न भए नभएको उल्लेख गर्नुपर्नेमा सो बमोजिम नगरी भुक्तानीको लागी मात्र सिफारिस गर्ने गरेको देखियो ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ उपनियम ४ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई निर्माण कार्यको बिल भुक्तानी दिँदा लागत अनुमानमा रहेको मुल्य अभिबृद्धि कर, ओभरहेड, कन्टिन्जेन्सी रकम र जनसहभागीताको अंश कट्टा गरेर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने र जनसहभागिताको व्यवस्था नभएको योजना उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गर्न नपाइने, व्यवस्था छ । आयोजना/कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट बढी जनसहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ । पालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट र कार्यान्वयन गर्दा अधिकाशं योजनामा १० प्रतिशत उपभोक्ता समितिको तर्फबाट जनसहभागिता जुटाउने नीति लिएको छ । उपभोक्ता समितिबाट गरिने निर्माण कार्यमा जनसहभागिताको अंश बृद्धि गरी योजनामा उपभोक्ताको अपनत्व बृद्धि

गर्नुपर्दछ ।

• बहालवाला पदाधिकारी, राजनीतिक दलको प्रतिनिधि सरकारी कर्मचारी, शिक्षक, निर्माण व्यवसायी लगायतका व्यक्ति उपभोक्ता समितिका सदस्य हुन नपाउने, एउटै समयमा एकभन्दा बढी उपभोक्ता समितिको सदस्य हुन नपाउने आदि व्यवस्थाहरु रहेकोमा उपभोक्ता समितिको गठन गर्दा तोकिए बमोजिमको प्रकृया पुरा गरेको देखिन आएन । उपभोक्ता समितिमा बसेर कार्यगर्ने व्यक्तीको अभाव रहेको भन्ने पालिकाले जनाएको छ ।

• उपमेयरको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन समितिले कामको विबरण, सम्पन्न भएको कामको अवस्था, अनुगमन गरेको मिति, अवधि, देखिएका कमि कमजोरी, र सुधारका विषय उल्लेख गरी प्रतिवेदन गर्नुपर्नेमा अधिकांश योजनाको अनुगमन गरेको देखिएन । सबै योजनाहरुमा उल्लेखित सबै प्रकारको व्यहोरा खुल्नेगरी अनुगमन गरेर अनुगमन प्रतिवेदन प्राप्त भए पश्चात मात्र सम्पन्न कामको भुक्तानी हुने व्यवस्था हुनुपर्ने देखिन्छ ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७ (१२) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदाय मार्फत निर्माण भएका आयोजनाहरु सम्पन्न भएपछि सो को रेखदेख, मर्मत संभार गर्ने जिम्मेवारी समेत तोकी आयोजनाको स्वमित्व उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उपभोक्ता समिति मार्फत यो बर्ष भवन निर्माण, सडक निर्माण योजना उपभोक्ता समिति मार्फत गराएकोमा आयोजनाहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरेको देखिएन । उपभोक्ता समितलाई हस्तान्तरण हुन नसक्ने आयोजनाहरु उपभोक्ता समिति मार्फत गराउने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो वनाउन सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले अधिकांश कार्य सडक ढलान गर्ने, कल्भर्ट बनाउने, माटो पुर्ने, ग्रावेल बिछ्याउने, कम्पाउण्ड वाल लगाउने, मध्यम् देखि ठुला भवनहरु बनाउने, मन्दिर मस्जिद निर्माण गर्ने लगायतका कार्यहरु गरेको छ । यस्ता कार्यको सार्वजनिक सुनवाई र सार्वजनिक परीक्षण गर्ने गरेको पाईएन । केवल उपभोक्ता समितिहरुको बैठकको माइन्युट रहने गरेको छ । कानुनको पालना गरी उत्तरदायित्व एवं पारदर्शिताको प्रर्बद्धन गर्नुपर्दछ ।

६२ **आय ठेक्का :**

६२.१ लुम्बिनी प्रदेशको सरकारको आर्थिक ऐन, २०८० को दफा ८ मा प्राकृतिक स्रोत संकलन तथा बिक्रि शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था गरेको र सो दफा अनुसार अनुसुची -६ मा व्यवस्था भए अनुसारको दरमा संकलन गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । सो ऐनको अनुसुची -६ मा तराईका जिल्ला संग सिमाना जोडिएका पालिकामा क्षेत्रको लागी ढुंगा गिट्टि बालुवा संकलन गर्न प्रति घन फिट रु.८।-तोकिएको छ पालिकाले यस वर्ष लगाएका आय ठेक्कामा देहाय बमोजिम पाईयो :

६२.२ पालिकाले विभिन्न १० वटा घाटलाई ६ वटा ठेक्कामा merge गरि कुल रु.४६२५९०७।-को लागत अनुमान तयार गरि मिति २०८०। ४।२५मा प्रथम पटक सिलबन्दी दरभाउपत्रको सुचना निकालेको पाईयो । प्रथम पटकमा कुनै पनि वोलपत्र नपरि ठेक्का सकार नहुंदा पुन दोस्रो पटक मिति २०८०।५।३१ मा सुचना प्रकाशन गर्दा निस्दी खोला गल्धा घाट वढहरे र ढुङ्गाना वेशी घाटमा अधिकतम कवोल गर्ने गण्डकि भ्यालि कन्सट्रक्शनले ठेक्का सकार गरि २०८०।७।२२ मा रु.२५४७२४।–(VAT समेत) मा सम्झौता भएको ।तेस्रो पटकमा अन्य ५ घाटको लागि मिति २०८०।६।२६ मा पुन सुचना निकालेकोमा निस्दी खोला डुम्रि र भोगटे घाटको लागि अम्रित कन्सट्रक्सन संग मिति २०८०।८।२१ मा रु.३३८१५२।–को सम्झौता भएको पाईयो ।अन्य ४ ठेक्कामा ७ घाटको लागि पुन चौथो पटक समेत सुचना प्रकाशन गर्दा कुनै पनि बोलपत्र नपरेकोले पालिका आफैले वड मार्फत ढुङ्गा गिट्टि बालुवा उत्खन्न र बिक्रि गरेको पाईयो ।यसरि विक्रि गर्दा कुल रु.११०९५३१।– प्राप्त गरेको छ । जुन IEE प्रतिवेदनको आधारमा उठाउन सकिने भन्दा रु.२९३१५०५।–ले कमि हुन आउँछ ।

६२.३ सो सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन-

• कार्ययोजना बनाउने, अनुमति दिने, घाटगद्यी व्यवस्थापन गर्ने र प्रभावकारी अनुगमन गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएकोमा पालिकाले सो अनुसार गरेको पाईएन ।

• नदिजन्य पदार्थ उत्खन्नका लागि पट्के प्रवेश आदेश लिनुपर्नेमा लिएको देखिएन ।

• दैनिक खरिद विक्री तथा उतख्नन अभिलेख समेत राखेको पाईएन ।

• पालिकाबाट प्रमाणित नगदी रसिद ठेली प्रयोग गर्न ठेकेदारलाई दिईएकोमा सोको अभिलेख नराखेको ।

• रसिदको प्रयोग तथा ठेली मौजदात तथा सोबाट के कति विक्री गरी राजश्व उठेको सम्बन्धमा विवरण पेश नगरेकोले यथार्थमा उत्खन्न तथा विक्री भएको परिमाण सम्बन्धमा विश्वस्त हुन सकिएन।

• कतिपय रसिदहरु केरिएको तथा च्यातिएको पाईयो ।

• चेक्लिस्ट तयार गरि सो बमोजिम अनुगमन समितिबाट अनुगमन हुनु पर्नेमा अनुगमन समेत गरेको पाईएन ।

तसर्थ पालिकाले यस सम्बन्धमा नदि जन्य पदार्थ उत्खन्न तथा विक्री सम्बन्धि कानुनी प्रावधान तथा व्यवस्थाको पालना गरी नदी जन्य पदार्थ उत्खन्न, विक्री तथा संरक्षण सम्बन्धमा जिम्मेवार भई ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

६३ केम खाम्चा मार्ग

६३.१ पालिकाले केम खाम्चा मोटरबाटोमा २६ कि.मि. कटिङ्गको कार्य, १४ कि.मि. ग्राभल तथा २ वटा कल्भर्ट निर्माण लगायतको कार्य गर्नको लागि रु.२०१७९८८८२।५० को लागत अनुमान तयार गरी २०८०।३।१८ मा प्राविधिक प्रस्तावको सूचना आव्हान गरेको पाईयो । प्राप्त चार फर्मको प्रस्ताव मध्ये दुई फर्म मात्र प्राविधिक प्रस्तावमा योगय देखिएकोमा सबैभन्दा कम कवोल रु.१५६३१९८४९।८९ गर्ने फर्म महेश ईन्जिनियरीङ्ग ऐण्ड विल्डर्स प्रा.लि.को वोलपत्र स्विकृत भएको पाईयो । सो फर्मसँग २०८२।७।१२ सम्ममा कार्यसम्पन्न गर्नेगरी २०८०।५।१५ मा सम्झौता भएको छ । सो सम्वन्धी विवरण निम्नानुसार छन :-

६३.२ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(२) मा निर्माण कार्यको भुक्तानी गर्दा वास्तविक कार्य सम्पादनको प्राविधिक मूल्याङ्कन आधारमा भूक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसबर्ष निर्माण व्यवसायीलाई प्रथम र दोस्रो विलबाट गरी रु.२०८७९१९२।५३ को भुक्तानी भएको छ । निर्माण व्यवसायीले सम्झौताको शर्त अनुसारको कार्य गर्नुपर्नेमा DPR तथा लागत अनुमानमा समेत उल्लेख नगरेको स्थान, ज्यामिरे खण्डमा BOQ को आईटम नं.५ को ग्याविनको कार्य गरेको जनाई प्राविधिकबाट चेनेज समेत नखुलाई नापि गरेको आधारमा गो.भौ.२८९।०८१।३।२० बाट भुक्तानी दिएको पाईयो । तर सो स्थानम ३३७ cm को ग्याविनको कार्य गर्ने सम्वन्धी पालिकाबाट कुनै निर्णय भइको देखिएन । यसरी कुनै निर्णय नै नगरी तथा सम्झौता एवं BOQ मा उल्लेख नभएको स्थान, ज्यामिरे खण्डमा ३३७ cm को ग्याविनको कार्य गरेको आधारमा भुक्तानी भएको रकम रु.१५२३२४०।–नियमसम्मत देखिएन, रु.

अनियमित भएको	१५,२३,२४०

६४ पेश्की बाँकी :

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेश्की दिईएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फछ्र्यौट गर्नु गराउनु पेश्की लिने दिने दुवैको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले देहायको संस्था तथा फर्महरूलाई दिएको पेश्की आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म फर्स्यौट नभई बाँकी रहेको देखिन्छ । सो मध्ये निम्नानुसारको म्याद नाघेको पेश्की रु.8836०००।-फर्स्यौट गर्न बाँकी रहेकोले उक्त पेश्की नियमानुसार फर्स्यौट गर्नुपर्ने रु.

क्र.सं	गो.भौ	फर्म।व्यक्ती	प्रयोजन	म्याद नाघेको
१	१	रविना-श्रेया-आदर्श जे.भी.	मुख्य प्रशासनिक भवन निर्माण क्रमागत	८७०००००
२	१	धारादी खा.पा.लिफ्टिङ्ग एक घर एक धारा उपभोक्ता समिति	धारादी खा.पा लिफ्टिङ एक घर एक धारा	१३६०००
			जम्मा	**८८३६०००**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **३००,०००**

सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **२७,०००,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **२,९९८,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **४,७६५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **४५४,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

पेश्की	८८,३६,०००

६५ **आन्तरिक लेखापरीक्षण :**

स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । तर गाउँपालिकाले यस वर्षको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन। आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखामा दरबन्दी पदपूर्ती भएको अवस्थामा काज सरुवाका लागि सहमती दिई आफ्नो आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा रिक्त राखेको छ। तसर्थ कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

६६ **सडक गुरु योजना :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२० मा ऐनको दफा ५६ बमोजिमको अवस्था परी खरिद सम्झौता बमोजिमको काम त्यस्तो सम्झौताको अवधिभित्र पूरा गर्न नसकिने भएमा सम्बन्धित परामर्शदाताले कारण खुलाई खरिद सम्झौताको म्याद सकिनु भन्द्रा कम्तीमा एक्काईस दिन अगावै संशोधित कार्यतालिका सहित आवश्यक प्रमाण कागजात संलग्न गरी सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा अवधि थपको लागि निवेदन दिनु पर्ने उल्लेखछ । त्यस्तै नियम १२१ मा सम्बन्धित परामर्शदाताको ढिलाइको कारणले खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी साधारणतया प्रतिदिन सम्झौता रकमको ०.०५%पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष पालिकाले सडक गुरुयोजना तयार गर्न रु.१३०००००।–को लागत अनुमान तयार गरि मिति २०८०।१०।२२ मा आर्थिक तथा प्राविधिक प्रस्ताव मागको सुचना प्रकाशन गरेको पाईयो ।सुचना बमोजिम ३ वटा कन्सल्टेन्सिले आर्थिक तथा प्राविधिक प्रस्ताव पेश गरेकोमा प्राविधिक प्रस्ताव मुल्याङ्कनमा तिन वटै पास भई आर्थिक प्रस्तावको मुल्याङ्कन गर्दा सबै भन्दा कम कवोल गर्ने Civil works consultancy संग रु.१२९१०२५।–मा मिति २०८०।१२।१ मा २ महिना भित्र सम्पन्न गर्ने गरि सम्झौता भएको पाईयो । मिति २०८०।३।१६ मा Report पेश भएकोमा सोहि मितिमा कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको देखिन्छ । यसर्थ परामर्शदाताले सम्झौतामा उल्लेखित निर्धारित समय भन्दा ४४ दिन ढिला गरि Report पेश भएको देखिएकोले उक्त दिनको सम्झौता रकमको प्रतिदिन ०.०५ प्रतिशतका दरले हुन आउने रु.२८४०२।-पुर्व निर्धारित क्षतिपुर्ती असुल गर्नुपर्ने देखिन्छ, रु.

असुल गर्नुपर्ने	२८,४०२

६७ **मदनपुर मोटरबाटो निर्माण :**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५६ मा खरिद सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार खरिद सम्झौताको म्याद थप गर्ने उल्लेख छ । खरिद सम्झौतामा भेरियसन आदेश र असामान्य अवस्था (क्षतिपुर्तीजन्य घटना) को आधारमा म्याद थप गर्न सकिने व्यवस्था छ । सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाइको कारणले खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी

साधारणतया प्रतिदिन सम्झौता रकमको ०.०५% पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।पालिकाले रु.१८६०७८४। (vat/ps समेत) को लागत अनुमान तयार गरि मिति २०८०।७।२१ मा बोलपत्रको सुचना प्रकाशन गरेकोमा सबै भन्दा कम कवोल गर्ने Paras Builders and suppliers pvt.Ltd. सँग रु.१२१२६४३।-(vat/ps समेत) मा मिति २०८१।२।२५ सम्ममा सम्पन्न गर्ने गरि सम्झौता भएकोमा Work schedule अनुसार काम नभएको र समयमै काम सम्पन्न गर्न भनि पालिका बाट ५ पटक सम्म पत्र काटेको पाईयो । कुनै कार्य समेत अगाढी नबढाई मिति २०८१।१।२० मा म्याद थपको निवेदन दिएकोमा कार्यपालिकाको निर्णयले मिति २०८१।७।३० सम्म म्याद थप गरेता पनि कार्यसम्पादन जमानत समेत थप नगरेको पाईयो । लेखापरिक्षण अवधि सम्म कुनै पनि रनिङ्ग विलको भुक्तानी नलगेको तथा कार्य सम्पन्न समेत नभएको देखियो ।सो म्याद थप गरे पश्चात निर्माण व्यवसायीले कार्य गरेको छैन भने म्याद थप समेत गरेको छैन । यसरी पटक पटक म्याद थप हुदा समेत कार्यसम्पन्न गरेको नपाईएकोले नियमावलीको नियम १२१ को व्यवस्था अनुसार हर्जना रकम एकिन गरि असूल गरी कार्यसम्पन्न गराउनुपर्ने देखिन्छ ।

६८ **फिरफिरे देखि दार्सिङ्गबास बाटो निर्माण :**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५६ मा खरिद सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार खरिद सम्झौताको म्याद थप गर्ने उल्लेख छ । खरिद सम्झौतामा भेरियसन आदेश र असामान्य अवस्था (क्षतिपुर्तीजन्य घटना) को आधारमा म्याद थप गर्न सकिने व्यवस्था छ । सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाइको कारणले खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी साधारणतया प्रतिदिन सम्झौता रकमको ०.०५% पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले रु.१०६२०५३।-(vat/ps समेत) को लागत अनुमान तयार गरि मिति २०८०।८।२० मा बोलपत्रको सुचना प्रकाशन गरेकोमा सबै भन्दा कम कवोल गर्ने Paras Builders and suppliers pvt.Ltd. संग रु.९४९७६९।-(vat/ps समेत) मा मिति २०८१।१।१५ सम्ममा सम्पन्न गर्ने गरि सम्झौता भएकोमा Work schedule अनुसार काम नभएको र समयमै काम सम्पन्न गर्न भनि पालिका बाट पत्र काटेको पाईयो । कार्य समेत अगाढी नबढाई मिति २०८१।१।२० मा म्याद थपको निवेदन दिएकोमा कार्यपालिकाको निर्णयले मिति २०८१।७।३० सम्म म्याद थप गरेता पनि कार्यसम्पादन जमानत समेत थप नगरेको पाईयो । लेखापरिक्षण अवधि सम्म कुनै पनि रनिङ्ग विलको भुक्तानि नलगेको तथा कार्य सम्पन्न समेत नभएकोमा म्याद थप गरे पश्चात निर्माण व्यवसायीले कार्य गरेको छैन भने पुनः म्याद थप समेत भएको छैन । यसरी पटक पटक म्याद थप हुदा समेत कार्यसम्पन्न गरेको नपाईएकोले नियमावलीको नियम १२१ को व्यवस्था अनुसार हर्जना रकम एकिन गरि असूल गरी कार्यसम्पन्न गराउनुपर्ने देखिन्छ ।

६९ **खर्चमा मितव्यिता कायम गर्नुपर्ने :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी खर्च लेख्दा आवस्यक्ता र औचित्यका आधारमा आवस्यक प्रमाण कागजात सहित मितव्ययी तवरले गर्नु पर्दछ । तर पालिकाले यस वर्ष निम्न बमोजिम खर्च लेखेकोमा देहाय बमोजिम पाईयो:-

भ्रमण खर्च : लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ बमोजिम कार्यालयको काममा कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई भ्रमणमा रू.२०४५०००।÷खर्च भुक्तानी गरेको छ । कार्यालयले भ्रमण खर्चमा मितव्ययीता कायम गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

इन्धन खर्च- सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धि निर्देशिका, २०७५ को बुदा नं.७ बमोजिम कार्यालयले सवारी साधन सुविधा पाउने पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई इन्धन उपलव्ध गराउँदा तह अनुसार मासिक रुपमा पाउने डिजेल/पेट्रोल (लिटर) र त्रैमासिक रुपमा पाउने मोविल तथा ब्रेक आयल (लिटर) को कोटा निर्धारण गरी भुक्तानी गर्नुपर्ने र कार्यालयले सोको लगत अद्यावधिक गराई राख्नुपर्ने उल्लेख छ।कार्यालयले यो बर्ष इन्धन खर्च शिर्षकबाट रु.४८८३०००।-इन्धन खर्च भुक्तानी गरेको छ। कार्यालयले इन्धन खर्च लेख्ने सवारी साधनको न्यूनतम कोटा निर्धारण गरी सोको मासिक लगत अद्यावधिक गरी खर्च मितव्ययी गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

पत्रपत्रिका छपाइ तथा सूचना प्रकाशन :-सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५(१क) मा रु १० लाख रुपैंयासम्मको निर्माण कार्य, मालसमान र परामर्श सेवा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । त्यस्तै नियम ८५ अनुसार एक आर्थिक बर्षमा एकै फर्म वा व्यवसायी वा संस्थाबाट १० लाख भन्दा बढीको सामान सोझै खरिद गर्न नहुने व्यवस्था छ । तर पालिकाले पत्रपत्रिका छपाइ तथा सूचना प्रकाशनमा सोझै खरिद मार्फत रु.१४७५०००।-खर्च गरेको छ । यसरी खर्च गर्ने प्रवृत्तिमा सुधार गर्दै जानुपर्दछ ।

मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री खर्चः सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारिता कायम गर्ने सम्बन्धी नीतिगत मार्गदर्शन, २०७५ को बुँदा नं. ३८ मा प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहका सबै कार्यालयहरु, सबै पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरुलेसमेत मार्गदर्शन बमोजिम मितव्ययी एवं प्रभावकारी तवरले खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री खर्च शिषर्कमा यस वर्ष रु.२११५०००।-खर्च गरेको छ । कार्यालयलाई वर्षभरमा आवश्यक पर्ने सामानको एकमुष्ठ विवरण बनाई सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीको प्रावधान वमोजिम खरिद योजना बनाई प्रतिस्पर्धात्मक तवरले खरिद गर्नुपर्नेमा पटक पटक सोझै बजारबाट खरिद गरी खर्च लेखेको पाइयो। सामानको आवश्यकता तथा परिमाण शुरुमै निश्चित गरी प्रतिस्पर्धात्मक रुपले खरिद कारवाही अवलम्बन गर्नेतर्फ कार्यालयले ध्यान दिन जरुरी छ । पटक पटक खरिद गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गरी कानुनको पालना गर्दै खरिदलाई मितव्ययी तथा प्रतिस्पर्धी बनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

सवारी मर्मत र अन्य मर्मत खर्च - लुम्बिनी प्रदेश, प्रदेश आर्थिक कार्यविधी ऐन, २०७४ को दफा ४५ अनुसार सार्वजनिक जवाफदेहीको पद धारण गरेको व्यक्तिले सम्पादन गरेको काम र सोसँग सम्बन्धित कारोबारको जिम्मेवारी र जवाफदेहिता बहन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले यस बर्ष मर्मत शिर्षकबाट रु.२४९९०००।-खर्च गरेकोमा स्वीकृत मर्मत आदेश अनुसार मर्मत गराउने र सवारी मर्मतको म.ले.प.फा.नं. अद्यावधिक गरेको छैन। सवारी मर्मत सम्बन्धी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यान्वयन गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ। मर्मत अभिलेख खाता नराखेको कारण कुन सवारी साधनको मर्मत खर्च के कति भएको हो अवस्था यकिन गर्न सकिएन । पालिकाले सो सम्वन्धमा ध्यान दनुपर्दछ ।

कन्टिन्जेन्सी खर्च अभिलेख : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १०(७) अनुसार लागत अनुमान तयार गर्दा लागत अनुमानको ४ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी कन्टीन्जेन्सी खर्च समावेस गर्न सकिने व्यवस्था गरेको छ । कार्यालयवाट योजना कार्यान्वयन गर्ने क्रममा प्रत्येक कार्यक्रम खर्चबाट कन्टिन्जेन्सी रकम कट्टा गरेको देखिएतापनि सोको कार्यक्रमगत कन्टेन्जेन्सी खर्चको अभिलेख खडा गरी राख्नुपर्नेमा राख्ने गरेको छैन। नियमावलीमा ब्यवस्था भए बमोजिम योजनागत कन्टीन्जेन्सी खर्चको अभिलेख राखी कन्टिन्जेन्सी खर्चमा नियन्त्रण गरिनु पर्दछ ।

७० **भरपाइ नभएको :**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **६५,०७०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

७१ **करार कल्याण कोष :**

पालिकाले कर्मचारी कल्याण कोष कट्टीको लागि कार्यविधि तयार गरी सोही कार्यविधि अनुसार पालिकामा कार्यरत स्थानीय तह अन्तर्गतका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु तलबबाट ५ प्रतिशत रकम कट्टी गरी सोही बराबरको रकम पालिकाबाट थप गरी कल्याण कोष जम्मा गरेको देखिन्छ।पालिकाले यस वर्ष करार सेवामा कार्यरत १३ जना कर्मचारीलाई स्थायी कर्मचारी सरह तलबमा ५ प्रतिशत कट्टी गरी सोही बराबरको रकम थप गरी सञ्चय कोष बापत रु.३१७२५४।-भुक्तानी गरेकोमा यस्तो खर्च गर्दा यसले पार्न सक्ने दूरगामी असर बारे विश्लेषण समेत गरेको छैन । पालिकाले सो सम्वन्धमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

नाम थर	पद	तलब	प्रति महिना	जम्मा	कैफियत
धन बहादुर जर्घा	हलुका सवारी चालक	२७६१२	२७६१.२	३३१३४.४	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
लाल बहादुर जर्घा	हलुका सवारी चालक	२७६१२	२७६१.२	३३१३४.४	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
शोभा कुमारी फाल	कार्यालय सहयोगी	२४७०२	२४७०.२	२९६४२.४	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
लाल बहादुर खन्गाहा	कार्यालय सहयोगी	२४७०२	२४७०.२	२९६४२.४	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
हेमराज थापा	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
भोम बहादुर ढेंगा	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
यमुना सारु खम्चाहा	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
सुमित्रा सारु	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
कमल बहादुर थापा	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
केश बहादुर जर्घा	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
खम बहादुर फाल	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
वोम बहादुर सारु	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
निर माया ठाडा	कार्यालय सहयोगी	१७७५०	१७७५	२१३००	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको
			जम्मा	**३१७२५४**	

संपरीक्षणबाट थप भएको बेरूजू

क्र.सं.	बेरुजुको विवरण	रकम
१	मोविलाईजेसन पेश्की - सार्वजिनक खरिद नियमावली२०६४ को नियम ११३ तथा खरिद सम्झौताको सर्त वमोजिम दिएको पेश्की सम्झौतामा उल्येख भए वमोजिम फस्यौंट गर्नुपर्दछ। महेश इन्जिनियरिङ्ग एण्ड बिल्डर्स प्रा.लि लाई पेश्की दिएको मध्ये गत वर्षको रु.२ करोड ७० लाख पेश्की दिएकोमा फस्यौट नभई वाँकी रहेको छ । उक्त पेश्की अभिलेख राखि खरिद सम्झौताको सर्त अनुसार फस्यौंट हुनुपर्ने देखिन्छ ।	०

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : निस्दि गाउँपालिका, पाल्पा , निस्दी गाउँपालिका , पाल्पा

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	मदन अर्याल	२०८०-११-२	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	सरोज काफ्ले	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
२५७,०४१.७	९,५०४,०८६	१२,४४०,७६७	०	०	४४,३५३,०००
प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.					६६,५५४,८९४.७
प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.					३८,८३२,०७०
संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.					०
लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.					२७,७२२,८२४.७

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		१२१४९२६९४.९३	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३५८६३६८९५.७२	चालु खर्च	४६०२१४९५२.३६
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	२१००९७०१	पूँजीगत खर्च	२२५५३२६०२
राजश्व बाँडफाँट	१०६९७३५२३.१८	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	६५३१५६२.०२
आन्तरिक आय	१३८७०३३७		
अन्य आय	१४५५४९३१९.७५		
कुल आय	६४६०३९७७६.६५	कुल खर्च	६९२२७९११६.३८
बाँकी मौज्दात		७५२५३३५५.२	

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चिततताबेगरका कार्यक्रम/ आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।

- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फस्यौंट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फस्यौंटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फस्यौंट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फस्यौंट नगरुन्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।
- संघ र प्रदेशबाट प्राप्त अनुदानमध्ये खर्च नभई वर्षान्तमा बाँकी रहेको मौज्दात आर्थिक वर्ष समाप्ति पश्चात् समेत फिर्ता हुँदा खर्चमा यथार्थता नदेखिएकोले सोमा सुधार गर्नुपर्दछ ।
- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण नभएकोले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।
- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।